

Sprawozdanie merytoryczne
z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu
Parków Krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody
i edukacji ekologicznej” wg harmonogramu rzeczowo-finansowego
do umowy nr WFOŚ/D/723/2/2017
w okresie od 01.01.2017 do 30.06.2017

*Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych
zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.*

**Pkt. 1. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych –
Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” w zakresie ochrony przyrody i edukacji
ekologicznej**

W ramach zadania pn. „**Ochrona różnorodności siedlisk ptaków w Parku Krajobrazowym „Mierzeja Wiślana” i jego otulinie**” podjęte zostały działania, mające na celu zachowanie cennych walorów przyrodniczych Parku i jego otuliny, poprzez ochronę istniejących i stworzenie nowych siedlisk dla ptaków.

W trosce o utrzymanie w dobrym stanie istniejących siedlisk oraz minimalizację negatywnych tendencji do zmian w sposobie użytkowania gruntów, powodujących zagrożenie dla zachowania siedlisk istotnych dla ptaków, Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” dokłada wszelkich starań, aby zachować najcenniejsze elementy krajobrazu charakterystyczne dla regionu.

Żuławy Wiślane tworzą z Mierzeją Wiślaną nierozłączną całość, tym samym działania ochronne podejmowane na obszarze żuławskiej części otuliny Parku, gwarantują zachowanie ciągłości siedlisk, żerowisk, miejsc lęgowych i miejsc odpoczynku dla awifauny całego regionu. Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” od ponad dekady prowadzi intensywne działania w zakresie edukacji mieszkańców i turystów, wskazując dobre praktyki, które przyczyniają się do ochrony najcenniejszych siedlisk, utrzymywania ich bioróżnorodności oraz inicjuje tworzenie nowych miejsc, w celu poprawy sytuacji ptaków, innych zwierząt oraz szaty roślinnej.

Jedną z najważniejszych i stałych składowych realizowanego zadania są zabiegi pielęgnacyjne w zadrzewieniach śródpolnych, tworzonych przez pracowników Parku od 2008 r. Już po raz drugi działanie to przeprowadzono wspólnie z pracownikami pozostałych jednostek PZPK. Prace polegały na ogłowieciu kilkuset młodych wierzb i uprzątnięciu terenu. Z części pozyskanych konarów wycięto żywokoły, które zostały posadzone w kolejnych szpalerach lub jako uzupełnienie ubytków w już istniejących (w sumie 50 szt.). Pozostałości zrębakowano. W ramach zadania w sąsiedztwie szpalerów wierzbowych wprowadzono sadzonki kilku odmian starych jabłoni – zakupiono 160 szt. drzew i krzewów. Sadzonki wzmocniono palikami i zabezpieczono osłonkami mającymi na celu zabezpieczenie przed zgryzaniem przez zwierzynę i silnym wiatrem. Jak co roku prowadzone były również

systematyczne kontrole nasadzeń, a także przeprowadzono wykoszenie roślinności towarzyszącej, zagłuszającej sadzonki. W związku z realizacją ww. zabiegów pielęgnacyjnych zakupiono paliwo do quada z kosiarką oraz osprzęt do piły.

W trosce o zachowanie różnorodności siedlisk ptaków Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” wskazuje na zasadność ochrony oczek wodnych, starorzeczy oraz okresowych rozlewisk, które zapewniają byt awifaunie Parku. W czasie wiosennych i jesiennych migracji ptaków żuławska część otuliny Parku służy jako miejsce odpoczynku dla licznych stad gęsi, a na okolicznych wodach licznie występują różne gatunki z grupy ptaków wodno-błotnych. Miejscem stałej koncentracji tej grupy zwierząt jest zagłębienie terenu, które zostało pogłębione i jest nawadniane w miarę potrzeb. Jego położenie ma bardzo duże znaczenie dla lokalnej awifauny, ponieważ umożliwia ono ptakom żerowanie zarówno w momentach wysokiego stanu wód na Zalewie Wiślanym, jak i w okresie suszy. Miejsce to służy zarówno jako żerowisko i wodopój oraz kąpielisko i jest to jedyne tego typu miejsce we wschodniej części otuliny parku, gdyż podobne zagłębienia osuszane są przez rolników, w trosce o uprawy.

Od lat Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” monitoruje stan techniczny i sytuację gniazd bociana białego. Każdorazowo zagrożone gniazda są naprawiane i odpowiednio przygotowane na przybycie bocianów. W przypadku gniazd zlokalizowanych na słupach linii energetycznych, pracownicy Parku kierują pisemne prośby o naprawienie platform do administratora trakcji, który każdorazowo dokonuje napraw. W pozostałych przypadkach prace renowacyjne wykonują pracownicy Parku. W br. wynajęto podnośnik, dzięki temu dokonano naprawy dwóch gniazd bocianich w Grochowie i Izbiskach. Pracownicy Parku samodzielnie przygotowali wierzbowe podstawy. Wiosną gniazda zostały zasiedlone.

W ramach poszerzenia dostępu do informacyjnej o zadaniu, podczas wiosennej edycji kampanii „Chroń przyrodę dla siebie i przyszłych pokoleń” odbyły się akcje porządkowe z udziałem mieszkańców terenu Parku i otuliny. W kwietniu br. pracownicy Parku we współpracy z przedstawicielami Błękitnego Patrolu WWF, Urzędu Morskiego i Urzędu Gminy Stegna oraz mieszkańcami Mikoszewa i Jantaru zorganizowali akcję sprzątania rezerwatu „Mewia Łacha” i okolic. W akcji wzięło udział ponad 50 osób usuwając z plaż, wydym oraz obszarów leśnych 60 worków odpadów. Akcja była możliwa dzięki dofinansowaniu z WFOŚiGW w Gdańsku; zgodnie z harmonogramem opłacono wywóz kontenerów z nieczystościami oraz zakupiono rękawice i worki. W efekcie prac oczyszczono kładzinę oraz plażę i jej wydymowe zaplecze przed rozpoczęciem sezonu letniego. Zalegające śmieci nanoszone przez prądy morskie i deponowane na plaży stanowiłyby zagrożenie dla bytujących tam ptaków oraz pogarszały stan chronionego siedliska przyrodniczego 1210 Kidzina na brzegu morskim. Działanie to w pełni wpisywało się w zadania ochronne Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku dla rezerwatu. Ponadto w ramach kampanii pracownicy Parku wspólnie z młodzieżą sprząkali okolice zadrzewień i szuwarów w otulinie Parku.

Jak co roku Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” – we współpracy z Nadleśnictwem Elbląg oraz PTTK Oddziałem Ziemi Elbląskiej – zorganizował rajd pieszy o charakterze edukacyjnym. Hasłem VII Rajdu Szlakami Mierzei Wiślanej było „Las wokół nas”. Uczestnicy Rajdu podczas 10 km trasy zapoznali się walorami kompleksów leśnych Parku w okolicy siedziby. Różnorodność siedlisk wynikająca z bogatej rzeźby terenu i odmiennych warunków troficznych, przy udziale człowieka, doprowadziła do powstania różnych typów zbiorowisk roślinnych. Na trasie rajdu przeprowadzono więc warsztaty przyrodnicze nt. flory i fauny zbiorowisk leśnych Parku i jego otuliny. Na zakończenie Rajdu odbyło się ognisko, gdzie przeprowadzono konkurs z nagrodami: książki i gry planszowe oraz drobne rekwyty promujące PKMW. Tak zorganizowana forma promocji walorów Parku jest bardzo pozytywnie odbierana przez mieszkańców zainteresowanych poznaniem bogactwa przyrodniczego najbliższej okolicy.

Dopełnieniem wszystkich działań podejmowanych przez pracowników Parku jest edukacja ekologiczna. Składają na nią przede wszystkim spotkania z dziećmi, młodzieżą oraz dorosłymi – zarówno kameralne jak i terenowe. Należą do nich prelekcje, pogadanki oraz warsztaty, dające możliwość poznania konkretnych zagadnień kluczowych dla ochrony przyrody regionu. Po zajęciach pracownicy Parku nagradzają najaktywniejsze osoby drobnymi gadżetami. W tym roku dzięki dofinansowaniu z WFOŚiGW w Gdańsku wykonano edukacyjne memory prezentujące kilkanaście wybranych gatunków ptaków występujących na terenie Parku i ich siedliska. Zakupiono również edukacyjne gry planszowe promujące działania z zakresu czynnej ochrony przyrody w Parku pn. „Ptasie lato w Parku Krajobrazowym «Mierzeja Wiślana»”. Fabuła gry rozgrywa się na terenie otuliny Parku i prezentuje perypetie wybranych gatunków ptaków podczas sezonu lęgowego, z naciskiem na zagrożenia ze strony intensywnej gospodarki rolnej. Zakupiono również lniane torby z nadrukiem promującym zadanie. Gry i torby rozdawane są w organizowanych przez Park konkursach oraz mini konkursach wiedzy o Parku na stoiskach promocyjnych jednostki; wzbudzają one zainteresowanie przyrodą, co stanowi bez wątpienia pierwszy krok do zrozumienia mechanizmów bioróżnorodności, dzięki którym ona funkcjonuje. Trafiają również do świetlic środowiskowych oraz szkolnych bibliotek na terenie Parku i otuliny, gdzie stanowiąc będą pomoc dydaktyczną dla nauczycieli podczas prowadzenia lekcji. Na potrzeby prowadzenia zajęć w Parku i podczas warsztatów zakupiono materiały biurowe niezbędne do przygotowania kart pracy, dyplomów, itp.

Od lat Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” jest jedną z wiodących instytucji, które prowadzą edukację ekologiczną w regionie. Pracownicy Parku wykorzystują każdą możliwą okazję do zaprezentowania walorów obszaru oraz problematyki ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych. Duże możliwości w tym zakresie dają imprezy plenerowe – pikniki, festyny, dożynki, itp. Odpowiednio zaaranżowane stoiska, przyciągają uwagę i dają okazję do nawiązania dialogu w tematyce sytuacji gatunków roślin i zwierząt w regionie oraz wpływu człowieka na środowisko. Na potrzeby realizacji mobilnej makiety prezentowanej na stoisku Parku wykonano baner stanowiący doskonałą pomoc dydaktyczną, w postaci ścianki namiotu, z mapą Parku i otuliny. Wzbogacono również ekspozycję przyrodniczą o kolejne drewniane modele ptaków, wykonane w skali 1:1. Okazy cieszą się dużym zainteresowaniem i stwarzają niecodzienną możliwość nauki rozpoznawania ptaków występujących na naszym terenie. Bazę pomocy dydaktycznych wzbogacono również o edukacyjne gry drewniane – memory oraz klocki, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem podczas imprez.

Z początkiem roku zaczęły się również pierwsze interwencje do zwierząt: osłabionych bobrów, które przewożono z plaż Krynicy Morskiej w okolice Mikoszewa, łabędzi, bocianów, kormoranów, nurzyka, krogulca, saren oraz zajęcy. Zwierzęta znajdowały u nas chwilowe schronienie i opiekę. Jak dotychczas na potrzeby interwencji na bieżąco zakupywane było paliwo.

Zakupiono nagrody na konkursy, które zostaną przeprowadzone w drugim półroczu. Zakupiono również paliwo na dojazdy na zajęcia edukacyjne, imprezy plenerowe, a także na akcje patrolowe mające na celu ochronę walorów krajobrazowych i zasobów przyrodniczych Parku.

Ponadto pracownicy Parku promują działania w ramach zadania dzięki artykułom w mediach i na stronie internetowej oraz na portalu społecznościowym, edukując tym samym społeczeństwo w kontekście rangi oraz znaczenia przyrody w życiu człowieka, ze wskazaniem właściwych postaw i metod ochrony.

Pkt. 2. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Trójmiejski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej

Realizacja zadania **Akcja medialna dotycząca popularyzacji Parku** rozłożona na cały rok. W trakcie

wszelkiego rodzaju imprez ekologicznych w których uczestniczą pracownicy TPK propagowany jest temat konieczności ochrony zasobów przyrodniczych TPK, m.in.: propagowane są właściwe zasady (w dziedzinie turystyki i rekreacji) korzystania przez turystów z zasobów przyrodniczych TPK. Popularyzowana jest idea tworzenia „Strefy buforowej” wokół Parku. Wyjaśniane są również zagadnienia dotyczące gospodarki leśnej prowadzonej przez lasy państwowe na terenie TPK. Pracownicy TPK wygłosili prelekcje i prowadzili rozmowy na tematy związane z ochroną TPK m.in. na imprezach ekologicznych jak: Ogólnopolski Konkurs PTTK „Poznajemy Ojcowiznę”, „Bioróżnorodność”, Międzyszkolnego Konkursu Wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym, „Festyn Leśny” w Gdyni, „Drzewko za oponę”, Festyn Ekologiczny, prelekcja i konkursy w Galerii Handlowej „Przymorze”, Wojewódzka Liga Ekologiczna, Festyn Rodzinny w Brętowie. Wyłoniono wykonawcę spotu reklamowego o TPK, aktualnie trwają prace terenowe, jak filmowanie i zdjęcia w terenie.

W ramach zadania **„kanalizacja ruchu turystycznego w ramach realizacji koncepcji tworzenia strefy buforowej TPK . Renowacja oznakowania informacyjnego obiektów cennych przyrodniczo w TPK (szlaków pieszych, ścieżek rowerowych, rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, pomników przyrody)”** w okresie wiosennym wykonano przegląd stanu technicznego tablic rezerwatów przyrody, ścieżki rowerowej i dydaktycznej oraz tablic granic Parku. Naprawiono i wymieniono częściowo oznakowanie granic parku, rezerwatów przyrody i ścieżki rowerowej (niebieskiej) Gdańsk-Gdynia –Wejherowo. Zakończenie prac początek lipca 2017 roku.

W ramach zadania **„monitoring wykorzystania zastępczych miejsc gniazdowania w postaci budek lęgowych przez chronione gatunki ptaków na obszarze TPK”** w pierwszym kwartale 2017 roku przeprowadzono kontrolę zasiedlenia 25 budek lęgowych dla ptaków. Stwierdzono zasiedlenie 21 budek, w tym: w 16 budkach do lęgów przystąpiły sikory, w dwóch budkach gniazdowały kowaliki, a w dwóch gągoły, jedna budka została wykorzystana przez parę pliszek górskich. Budki zostały wyczyszczone ze starego materiału gniazdowego i poddane naprawom.

W ramach realizowanego od trzech lat w Parku monitoringu lęgowej populacji gągoła przeprowadzono, zgodnie z wytycznymi metodyki, dwukrotną kontrolę zbiorników wodnych w Parku pod kątem występowania i gniazdowania tego gatunku. Skontrolowano dwukrotnie 12 zbiorników wodnych. Kontrole wykonano w okresie od końca marca do połowy czerwca 2017 roku. Po przeanalizowaniu zebranych w trakcie prac terenowych danych liczebności populacji lęgowej gągoła w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym w 2017 roku oszacowano na 6 par lęgowych.

Wspólnie z wolontariuszami z Trójmiejskiej Grupy OTOP Towarzystwa Ochrony Ptaków zorganizowano i przeprowadzono inwentaryzację populację lęgowej pliszki górskiej w północnym kompleksie TPK i jego bezpośrednim sąsiedztwie. W prace terenowe zaangażowanych zostało dziewięciu wolontariuszy OTOP oraz pracownik Parku, które przeprowadził w sumie sześć kontroli. Poprzednią inwentaryzację tego gatunku w Parku przeprowadzono, również dzięki zaangażowaniu wolontariuszy OTOP w 2012 roku, kiedy to wykazano gniazdowanie 8 par pliszek górskich. Wstępna analiza zebranych w obecnym sezonie lęgowym danych pozwala na oszacowanie liczebności populacji lęgowej tego gatunku na minimum 10 par. Ze środków WFOŚ została zakupiona lornetka i komputer służący realizacji zadania z zakresu ochrony ptaków i gromadzeniu dokumentacji przyrodniczej z terenu Parku.

W ramach działalności edukacyjnej TPK realizowany był cykl imprez edukacyjnych skierowanych do szerokiego kręgu odbiorców: młodzieży szkolnej, przewodników, nauczycieli, turystów odwiedzających park i innych osób zainteresowanych przyrodą TPK. W tym roku szczególny nacisk

położono na zagadnienia związane z popularyzacją idei tworzenia strefy buforowej wokół TPK, a także wyjaśniano zagadnienia związane z prowadzeniem gospodarki leśnej na terenie Parku przez lasy państwowe.

W I półroczu 2017 roku były to:

Konkurs wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym

Konkurs został przygotowany pod hasłem –„Fauna i jej ochrona w TPK” . Tematem konkursu była fauna Parku oraz problemy związane z jej ochroną. Finał konkursu odbył się w dniu 20 kwietnia 2017 roku w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 8 im. Jana Matejki w Sopocie i wzięło w nim udział 20 uczestników z ośmiu placówek szkolnych.

Był on kontynuacją konkursów poświęconych TPK organizowanych od kilku lat we współpracy z SP 8 w Sopocie.

Celem organizowanych corocznie konkursów jest rozszerzenie wiedzy przyrodniczej i wzbudzenie zainteresowań wśród uczniów szkół Trójmiasta.

Konkurs skierowany był do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz pierwszych gimnazjów i składał się z części pisemnej oraz części ustnej połączonej z pisemną poświęconą szczegółowym informacjom na temat fauny występującej na terenie Parku.

W skład komisji konkursowej weszli nauczyciele oraz przedstawiciel Parku. Lista laureatów konkursu została zamieszczona na stronie internetowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Zajęcia przyrodniczo-edukacyjne (zakup materiałów dydaktycznych, art. papierniczych, koszty obsługi sprzętu komputerowego).

Z posiadanych środków zostały pokryte koszty zakupu materiałów papierniczych i eksploatacji sprzętu komputerowego na potrzeby prowadzonej edukacji ekologicznej wśród młodzieży trójmiejskich szkół.

Imprezy turystyczno-ekologiczne na terenie TPK (imprezy, których współorganizatorem był TPK ,bądź w nich uczestniczył) w I półroczu 2017 r.

- Międzyszkolny Konkurs Fotograficzny „Oliwa” – prace organizacyjne i podsumowanie kolejnej edycji konkursu
- Udział w festynie edukacyjnym Lasów Państwowych
- Międzyszkolny Projekt Ekologiczny „Dnia Morza Bałtyckiego” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 17 w Gdańsku
- Międzyszkolny konkurs „Fauna i jej ochrona w TPK” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie
- Cykl imprez organizowanych przez oddziały PTTK w tym, między innymi Ogólnopolski Konkurs „Poznajemy Ojcowiznę”
- Cykl imprez organizowanych przez Studenckie Koło Przewodników Turystycznych i inne kluby turystyczne
- Współpraca i ufundowanie nagród w Przeglądzie Piosenki Ekologicznej w Przyjaźni
- Współpraca i udział w komisji konkursowej XIII Gminnego Turnieju Ekologicznego „Jesteśmy EKO” w Szemudzie
- Patronat nad imprezami organizowanymi przez Pomorski Klub Orientacji „Harpagan”
- Stała współpraca z Radą Osiedla Oliwa, Sopotkim Centrum Wolontariatu i Stowarzyszeniem na Drodze Ekspresji – udział w spotkaniach projektach i imprezach

- Stała współpraca z Samorządową Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie (w tym prowadzenie zajęć przyrodniczych na obszarze Parku)
- Cykl spotkań w dotyczących współpracy wydawniczej i edukacyjnej – współpraca z Miejskim Ogrodem Zoologicznym „Wybrzeża”.
- Współpraca z organizatorami Marszu Familijnego po TPK organizowanego w ramach Festynu Rodzinnego przez Radę Dzielnicy VII Dwór
- Udział w imprezie „Gdyński Magiel Twórczy” – organizator MOPS Gdynia (prelekcja i konkursy ekologiczne)
- Udział w cyklu imprez z okazji Dnia Ziemi (wycieczki w Dolinie Samborowo, udział w jury konkursów plastycznych, konkursie wiedzy przyrodnicze z pogadanką (Centrum Handlowe Przymorze) oraz Dnia Wiosny
- Udział w festynie plenerowym Fundacji Sportu i Rekreacji F.Hodury
- Współpraca z Komitetem Organizacyjnym Olimpiady Biologicznej
- Współpraca organizacyjna i udział w plenerowej akcji edukacyjnej „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”. Stoisko „Tajemniczy świat łągów”
- Udział w badaniach i prezentacji przyrodniczej w imprezie plenerowej „Tuga Bioblitz”
- Zajęcia terenowe dla osób starszych i niepełnosprawnych – współpraca z Uniwersytetem III Wieku w Gdańsku i Wejherowie oraz Komisją Turystyki Niepełnosprawnych PTTK
- Udział w innych imprezach i festynach lub przekazanie nagród w konkursach
- Akcja „Drzewko za oponę”

Zajęcia terenowe, których organizatorem (lub współorganizatorem) był TPK

	2017-I półrocze	Liczba uczestników
Wycieczki dla młodzieży szkolnej i różnych organizacji po TPK	7	ok 350 osób
Konkursy - współpraca i nagrody	12	ok 1500
Prelekcje w szkołach i siedzibach organizacji	9	ok 850
Spotkania z młodzieżą w siedzibie parku - prelekcje i przewodnictwo na ścieżce dydaktycznej	9	ok 400
Audycje radiowe i programy telewizyjne	5	Słuchacze
Imprezy masowe - własne oraz te, w których uczestniczyli pracownicy parku	4	ok 4000

Informacja o działaniach edukacyjnych parku znajdują się na stronie internetowej, część imprez ogłaszana jest na łamach prasy i w audycjach radiowych. Informacje o Parku i logo Parku umieszczane są także na materiałach organizatorów.

W ramach działań z czynnej ochrony płazów dokonano naprawy i wzmocnienia płotka zabezpieczającego dla płazów, przymocowanego na stałe do ogrodzenia osiedla Fort Forest w Gdyni Chwarznie. Ponadto, podobnie jak w latach ubiegłych, w północnym kompleksie Parku postawione zostały dwa tymczasowe płotki zabezpieczające dla płazów: na obszarze osiedla Sokółka I w Gdyni oraz w rejonie miejscowości Wyspowo (przy północnym krańcu jeziora Wyspowo). W Wyspowie ustawiony został płotek naprowadzający płazy do przepustu pod drogą gruntową Nowy Dwór Wejherowski – Gniewowo. Z kolei na granicy lasu (leśnictwo Zwierzyniec) i osiedla Sokółka I, równoległe do ul. F. Sokola ustawiony został około 100-metrowy płotek zabezpieczający – ochronny, wyłapujący płazy wychodzące z lasu na teren osiedla. Wzdłuż płotka rozmieszczone zostały wiaderka,

w których gromadziły się płazy. Do płotków przymocowane zostały plansze z informacją. Od drugiego tygodnia marca pracownicy TPK wraz z wolontariuszami dokonywali regularnych kontroli płotków. W celu zbadania skuteczności wykonanych zabezpieczeń, przy każdej kontroli została odnotowana ilość żywych osobników, należących do poszczególnych gatunków płazów, a także osobników martwych, stwierdzonych na drogach w bezpośrednim sąsiedztwie płotków.

W trakcie codziennych kontroli w Gdyni Chwarznie przenoszono zgromadzone w wiadrach płazy do pobliskich zbiorników wodnych. Przenoszono także płazy znalezione na jezdni, parkingach i chodnikach w obrębie osiedla. W sumie przeniesionych zostało około 430 osobników ropuchy szarej, 8 żab trawnych oraz 4 żaby moczarowe.

Pracownicy TPK prowadzili także wspólnie z wolontariuszami kontrolę naprowadzającego płotka dla płazów w osadzie Wyspowa i Zbychowo (północny kompleks TPK). Skład gatunkowy przenoszonych płazów w rejonie Wyspowa i Zbychowa wraz z podaną liczbą przeniesionych osobników (w nawiasie podano martwe osobniki):

1. traszka grzebieniasta /*Triturus cristatus*/ – 5 (2),
2. traszka zwyczajna /*Lissotriton vulgaris*/ – 71 (57),
3. ropucha szara /*Bufo bufo*/ – 1198 (189),
4. żaba trawna /*Rana temporaria*/ – 22 (3),
5. żaba moczarowa /*Rana arvalis*/ – 50 (2),
6. żaba wodna /*Pelophylax esculentus*/ – 1 (0),
7. żaba jeziorkowa /*Pelophylax lessonae*/ – 1 (0)

Po zakończeniu okresu wiosennej migracji płazów pracownicy Parku dokonali demontażu płotków.

7. Uczestnictwo w konferencjach i szkoleniach

Pracownicy TPK w celu podniesienia swych kwalifikacji zawodowych uczestniczyli w szkoleniach i konferencjach z zakresu ochrony przyrody min: botanicznych i entomologicznych.

Udział w konferencjach, warsztatach i szkoleniach w 2017 roku

- a) 28 lutego 2017 – udział w Klimatycznym Forum Metropolitalnym, Europejskie Centrum Solidarności, Gdańsk
- b) 28-31 marca 2017 – konferencja „Rola parków narodowych w rozwoju nauk przyrodniczych oraz znaczenie monitoringu przyrodniczego w zarządzaniu obszarami chronionymi w Polsce”, Białowieski Park Narodowy oraz Centrum UNEP/GRID-Warszawa, Białowieża
- c) 5-6 kwietnia 2017 – XIII Konferencja Aktywne Metody Ochrony Przyrody w Zrównoważonym Leśnictwie pt. „Leśne siedliska mokradłowe oazą bioróżnorodności”, Rogów
- d) 21-23 kwietnia 2017 – wiosenna Sesja Klubu Przyrodników pt. „Rzeki – jak je chronić?”, Kudowa Zdrój
- e) 6-8 czerwca 2017 – warsztaty siedliskowe poświęcone łąkom, Ośrodek Edukacji Ekologicznej, Szymbark
- f) 26-28 czerwca 2017 – szkolenie „Motyle i ważki podmokłych łąk”, Ośrodek Edukacji Ekologicznej, Szymbark

Pkt. 3. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Nadmorski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej

Nadmorski Park Krajobrazowy, w ramach dofinansowania działalności przez WFOŚiGW w Gdańsku, zrealizował w I połowie 2017 r. następujące zadania z zakresu ochrony przyrody i edukacji ekologicznej:

Bieżąca działalność Parku:

- objazd terenu Parku, sprawdzenie i modernizacja stanu oznakowania, urządzeń i obiektów, interwencje i oglądy terenowe;
- monitoring terenów szczególnie narażonych na presję turystyczną i inwestycyjną (w tym monitoring kempingów na Półwyspie Helskim);
- prace kancelaryjno-biurowe związane z funkcjonowaniem Parku – opiniowanie projektów budowlanych, projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, informacje publiczne, rozliczenia, itp.;
- prace związane z administrowaniem i utrzymaniem budynków – siedziba Parku, budynki gospodarcze;
- uzupełnienie bazy danych GIS związanej z ochroną przyrody Parku;
- aktualizacja strony internetowej oraz profilu Facebook Parku – dodawanie informacji na temat bieżącej działalności, wzbogacanie witryny nowymi zdjęciami, tekstami, itp.

Zakończenie Akcji Karmnik 2016/17 przeprowadzonej przez pracowników NPK, Błękitnej Szkoły oraz wolontariuszy Fundacji Akcja Bałtycka. W tym sezonie schwytano 441 ptaków z 11 gatunków, z czego 346 zaobrączkowano, resztę stanowiły tzw. wiadomości powrotne oraz retrapy (w tym 2 bogatki z Litwy i dzwonec z Finlandii). Najliczniejszymi gatunkami podczas tegorocznej akcji były bogatka (283 osobniki) oraz dzwonec (36 osobników). Realizacja akcji w NPK i Błękitnej Szkole była okazją do przeprowadzenia niecodziennych lekcji przyrody dla sześciu grup uczniów ze szkół z Rumi, Sławoszyna, Władysławowa, Leśniewa i Swarzewa. Zajęcia dotyczyły sposobów prawidłowego dokarmiania ptaków oraz obrączkowania ptaków.

Zakup materiałów do instalacji koszy lęgowych dla kaczek, wystawienie części koszy w szuwarze trzcinowym Zatoki Puckiej oraz prace konserwacyjne koszy wystawionych w ubiegłym sezonie. Kosze wykonane z niekorowanej wikliny umieszczone zostały na drewnianym palu zabezpieczonym rurą PCV, co chroni je przed dostępem drapieżników naziemnych. W koszach umieszczono wyściółkę, stanowiącą dogodny materiał gniazdowy dla kaczek. Skuteczność wykorzystania wystawionych koszy monitorowana będzie podczas kolejnych sezonów lęgowych ptaków.

Zakończenie zimowania sadzonek mikołajka nadmorskiego oraz wysadzenie dwuletnich sadzonek na wydmy. Na wiosnę (kwiecień) 2017 r. wysadzono ok. 300 szt. sadzonek mikołajka nadmorskiego na naturalne stanowiska na obszarze Półwyspu Helskiego, w miejsca odpowiadające wymaganiom siedliskowym tego gatunku, określone na podstawie kilkuletniego monitoringu terenów wydmy. Sadzonki uzyskane zostały w wyniku rozmnażania generatywnego.

W ramach kontynuacji projektu reintrodukcji, wysiane zostały nasiona mikołajka nadmorskiego, pozyskane na jesieni 2016 r.

Przeprowadzenie „Inwentaryzacji sów leśnych na terenie NPK i otulinie”. Badania terenowe polegały na nasłuchach i stymulacji głosowej sów. Na terenie NPK i jego otuliny stwierdzono obecność puszczyków (dwa odzywające się samce, para ptaków oraz dwie samice) oraz uszatki. Nie potwierdzono ubiegłorocznego stanowiska włochatki - nielicznego w Polsce gatunku lęgowego, występującego nierównomiernie, głównie w górach i na północy kraju. Badania terenowe będą kontynuowane w celu zwiększenia kategorii lęgowej zinwentaryzowanych sów.

Wykonanie inwentaryzacji ptaków lęgowych na obszarze szuwaru trzcinowego nad wodami Zatoki Puckiej. Inwentaryzacja została wykonana przy pomocy łodzi od strony Zatoki Puckiej oraz pieszo wzdłuż szuwaru. Odnotowano lęgowe ohary, cyraneczki, płaskonosy, krzyżówki, gęgawy, łabędzie nieme, łyski, perkozki, a na łąkach w pobliżu trzcinowisk żurawie i wodniki. Obserwowano również gatunki takie jak: trzcinia, trzcinniczek, świergotek łąkowy, świerszczak, potrzos, remiz, pokląska, gąsiorek, kukułka, kszyc, czaple siwe i białe, myszołów, pustułka i bielik. Część z powyższych gatunków (ohar, bielik, czapla biała i gąsiorek) chroniona jest na podstawie Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Udział w projekcie „Atlas ptaków lęgowych Pomorza” - inicjatywie regionalnej realizowanej w Pomorskim Regionie Ornitologicznym, podjętej ze względu na planowane wydanie monografii awifaunistycznej regionu. Ponieważ obecne rozpoznanie rozmieszczenia ptaków lęgowych na Pomorzu jest bardzo niekompletne, Atlas ma na celu uzupełnienie tej luki. Pracownicy NPK wykonali inwentaryzacje awifauny na kwadracie monitoringowym 10x10 km znajdującym się na terenie Parku, w regionie Kuźnicy na Półwyspie Helskim. Podczas monitoringu odnotowano m.in. lęgowe żurawie, cyraneczki, ohary, gęgawy, wąsatki, kszycy, wodniki, czy zimorodki, zaobserwowano również polującą uszatkę błotną.

Monitoring fizykochemiczny cieków przepływających przez Nadmorski Park Krajobrazowy. Przeprowadzano wiosenną część poboru prób oraz ich analizę fizykochemiczną. W terenie wykonano pobór prób i częściowe analizy fizykochemiczne, które przeprowadzili studenci Politechniki Gdańskiej – członkowie Naukowego Koła Chemików PG wraz z pracownikami Nadmorskiego Parku Krajobrazowego. Próbkę wody zostały przewiezione na Politechnikę Gdańską gdzie wykonano szczegółowe analizy parametrów chemicznych wody.

W ramach realizacji monitoringu fizykochemicznego cieków NPK w roku 2017 r. łącznie zostaną wykonane cztery serie poboru prób i analiz w czterech okresach wegetacyjnych: wiosna, lato, jesień, zima, co pozwoli na prześledzenie zmian sezonowych, zachodzących w ciekach oraz na pełniejszą analizę wcześniejszych wyników pomiarów wykonywanych do kilku lat w ramach monitoringu.

Zakup 60 schronów dla nietoperzy wykonanych z trocinobetonu, będącego trwałym i wytrzymałym materiałem. Celem działania jest sukcesywne zwiększanie ilości dostępnych kryjówek dla nietoperzy, których brakuje z uwagi na mało urozmaiconą budowę i strukturę wiekową drzewostanów porastających znaczną część obszaru Półwyspu Helskiego, który jest jednym z ważniejszych korytarzy migracyjnych ptaków i nietoperzy. Rozmieszczenie ukryć na terenach leśnych będzie stanowiło skuteczne wsparcie dla lokalnych i migrujących populacji nietoperzy.

Zorganizowanie dwóch wycieczek w ramach projektu „Nadmorski Klub Przyrodnika”:

- „Wycieczka ornitologiczna” - do uroczyska Każa oraz do obozu Akcji Bałtyckiej na Półwyspie Helskim. Spacer był okazją do zobaczenia pary żurawi, licznych łabędzi niemych, mew srebrzystych, myszołowa, siniaka, kawek, wron siwych, gawronów i kruków; usłyszenia głosów takich ptaków jak: świergotek łąkowy, rudzik, strzyżyk, zięba, bogatka, czyż i kos. W obozie uczestnicy przeżyli prawdziwą przygodę – zobaczyli jak wyglądają sieci ornitologiczne oraz przyglądali się procesowi obrączkowania ptaków. Widzieli z bliska samca i samicę krogulca, rudzika i kapturkę. Ornitolog opowiedział o obrączkowaniu jako o naukowej metodzie badania wędrówek ptaków oraz o znaczeniu Półwyspu Helskiego w ptasiej migracji. Na zakończenie wycieczki, podczas ogniska z poczęstunkiem, wycieczkowicze mieli okazję uczestniczyć w quizie z nagrodami – materiałami promocyjnymi Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych.

- „Rejs edukacyjny kutrem po Zatoce”, podczas której uczestnicy wzięli udział w prelekcjach o Bałtyku oraz połowach organizmów z dna Zatoki Puckiej. Najważniejszym punktem programu było dokonanie połowu organizmów z dna za pomocą drągi, podczas którego udało nam się złowić ciernika, cierniczka, babkę byczą i piaskową, kraby i krewetki. Połów był doskonałą okazją do rozważań na temat wpływu gatunków inwazyjnych i zanieczyszczeń wody na stan ekologiczny Zatoki.

W wycieczkach, cieszących się dużym zainteresowaniem mieszkańców powiatu puckiego, wzięło udział 50 osób.

Udział w akcje i festynach edukacyjnych:

- W nocy z 7/8 i 8/9 kwietnia odbyła się Noc Sów w Kuźnicy, organizowana przez Fundację Akcja Bałtycka i współorganizowanie przez NPK. Wydarzenie rozpoczęło się warsztatami tworzenia recyklingowych sów. Po zachodzie słońca rozpoczęło się kontrolowanie sówich sieci oraz prezentacja o zwyczajach tych nocnych ptaków. Dużym zainteresowaniem cieszył się leśny pokaz filmu pt. „Sowy”. Bardzo cieszyła nas liczna frekwencja oraz obecność mieszkańców miejscowości położonych na Półwyspie Helskim – Kuźnicy i Jastarni.

- W dniach 6-7 maja Nadmorski Park Krajobrazowy i Błękitna Szkoła uczestniczyły w pikniku edukacyjnym zorganizowanym przez Fundację Akcja Bałtycka w ramach obchodów Światowego Dnia Ptaków Wędrowniczych w Kuźnicy. Głównym punktem programu był Piknik Naukowy, podczas którego można było przebierać w ciekawej ofercie warsztatów przyrodniczych, wziąć udział w grze terenowej z rudzikiem, czy odwiedzić stoiska w strefie edukacyjnej. Zainteresowaniem cieszyły się również prezentacje przyrodnicze w punkcie Informacji Turystycznej w Kuźnicy.

- W dniach 19-20 maja Nadmorski Park Krajobrazowy wraz z Błękitną Szkołą uczestniczyły akcji plenerowej „Bioróżnorodność – poznaj, aby zachować” zorganizowanej przez Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej. Na naszym stoisku edukacyjnym można było poznać tajemnice nadmorskich rzek, ryby zamieszkujące Zatokę Pucką, ułożyć puzzle z biegusem zmiennym, a na pamiątkę pomalować torbę płócienną.

- 10 czerwca pracownicy Nadmorskiego Parku Krajobrazowego i Błękitnej Szkoły uczestniczyli w pikniku edukacyjnym podczas „Biegu Dwie Wieże” organizowanego przez Nadleśnictwo Choczewo i Gminę Choczewo.

Zakup teleobiektywu do aparatu, wraz z monopodem oraz torbą. Obiektyw zostanie wykorzystywany do dokumentowania obserwacji faunistycznych. Fotografie trafiać będą do archiwum Parku i używane będą w celach promocyjnych.

Udział w szkoleniach i konferencjach związanych z ochroną przyrody:

- Pierwsze krajowe spotkanie konsultacyjne PZPPOM w Gdańsku, 8 marca 2017 r.

- Konferencja „Rola parków narodowych w rozwoju nauk przyrodniczych oraz znaczenie monitoringu przyrodniczego w zarządzaniu obszarami chronionymi w Polsce” w Białowieży 28-31 marca 2017 r.

- Szkolenie "Warsztaty makrobentosu rzecznoego w ZPK", 11-12 maja, Chociński Młyn

- Szkolenie "Warsztaty siedliskowe", 6-8 czerwca, Szymbark

- Szkolenie „Motyle i ważki podmokłych łąk”, 26-28 czerwca, Szymbark

Pkt. 4. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Kaszubski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej

Kaszubski Park Krajobrazowy w celu większego rozpowszechnienia wiedzy na temat ochrony bioróżnorodności lasów bukowych oraz wilgotnych łąk na terenie Parku oraz w celu szerzenia postaw proekologicznych przeprowadził szereg konkursów, akcji i warsztatów.

Co roku Kaszubski Park Krajobrazowy bierze udział w organizacji i przygotowaniu ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”. Konkurs jest kilkuetapowy i zaczyna się od szczebla szkolnego, a kończy na finale ogólnopolskim. Tegorocznym organizatorem finału wojewódzkiego był Kaszubski Park Krajobrazowy. Etap ten odbył się 24 marca w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w

Symbarku. Drużyna z Katolickiego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Kartuzach zajęła pierwsze miejsce i reprezentowała województwo pomorskie na etapie ogólnopolskim, który w tym roku organizował Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Finał konkursu odbył się w czerwcu w miejscowości Chęciny w Europejskim Centrum Edukacji Geologicznej i składał się z trzech etapów. Pierwszy etap polegał na rozwiązywaniu testu składającego się z 25 pytań z zakresu biologii, geografii, ochrony przyrody oraz wiedzy na temat parków krajobrazowych na terenie całej Polski. Kolejnym etapem było rozpoznawanie roślin i zwierząt chronionych oraz gatunków pospolitych roślin. Ostatnim trzecim etapem było drużynowe zadanie czytania mapy. Drużyna dziewcząt z Katolickiego Gimnazjum w Kartuzach zajęła X miejsce.

Kolejnym konkursem, w organizacji którego brał udział Kaszubski Park Krajobrazowy oraz Ośrodek Edukacji Ekologicznej był „Gminny konkurs ekologiczny” dla uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Stężyca.

Gimnazjum Publiczne w Somoninie od kilku lat organizuje, przy współpracy z Kaszubskim Parkiem Krajobrazowym konkurs pt „Oblicza globalizacji”. Tegoroczne zmagania uczniów przebiegały pod hasłem: „Studnia dla Południa”. Do konkursu przystąpiło osiem szkół.

Celem przeprowadzania konkursów jest zapoznanie młodzieży ze szkół gimnazjalnych z zasadami ochrony cennych terenów pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym całej Polski. Ważnym celem jest również uświadomienie młodzieży jak cenna dla życia wszystkich organizmów na Ziemi jest czysta woda i jak bardzo mało jest jej już na naszej planecie. Kolejnym celem konkursów było zapoznanie i zainteresowanie dzieci i młodzieży z problemami związanymi z ochroną środowiska i ekologią oraz wskazanie prawidłowych postaw w celu zmniejszenia tych zagrożeń ale również poznawanie tajemniczego świata przyrody na przykładzie pająków i owadów.

Kaszubski Park Krajobrazowy na przełomie maja i czerwca zorganizował „Wiosenne warsztaty” dla uczniów szkół podstawowych z terenu Parku. Warsztaty odbyły się w Lasach Mirachowskich i w tym roku dzieci brały udział w grze terenowej pt. „Jeden dzień z życia pszczoły”. Gra rozpoczynała się prelekcją na temat zagrożenia pszczół oraz ich znacznej roli w życiu człowieka. Następnie, drużyny startujące w odstępach czasu, musiały odnaleźć zadania na temat pszczół poukrywane w terenie. Determinujące było dla uczestników to, że drużyny pracowały pod presją czasu, ponieważ poza punktami za poprawne odpowiedzi w kartach pracy liczył się również czas w jakim drużyny dotarły do mety. Po wyłonieniu zwycięskiej drużyny na uczniów czekały różne atrakcje m.in. układanie żaby origami, tworzenie pszczół lub motyli z papieru, gra „Uwaga pszczoły - szerszeń!” oraz drobny poczęstunek. W warsztatach brało udział 236 uczestników.

Celem warsztatów było wskazanie, poprzez zabawę ogromnego znaczenia pszczół w życiu człowieka. Nauczenie dzieci odróżniania pszczół od os i szerszeni – z czym dzieci miały największe problemy. Wskazanie na największe zagrożenie dla pszczół czyli źle stosowane opryski chemiczne oraz choroby nękające rodziny pszczele. Bardzo ważnym zadaniem było również wskazanie istotnej roli pszczół w zapyłaniu kwiatów i podkreślenie ilości owoców, których zabraknie jeżeli nie będzie już pszczół na ziemi. Celem było również uświadomienie dzieci, że jeżeli zabraknie pszczół to ludzkość wymrze z głodu w ciągu najbliższych 4 lat.

Kaszubski Park Krajobrazowy przeprowadzał liczne prelekcje i zajęcia pokazowe w szkołach i w sali edukacyjnej w swojej siedzibie. W czasie zajęć poruszane były tematy dotyczące ekologii, przyrody, ochrony wybranych gatunków motyli i ważek łąk podmokłych, walerów i zagrożeń oraz bioróżnorodności siedliskowej Kaszubskiego Parku. W przypadku najmłodszych uczestników każde

zajęcia kończyły gry i zabawy przy wykorzystaniu pomocy naukowych, które pomagały w utrwaleniu uzyskanej wiedzy. W zajęciach pokazowych brało udział 543 uczestników.

Celem zajęć pokazowych przeprowadzanych przez Kaszubski Park jest rozpowszechnienie potrzeby ochrony bioróżnorodności siedliskowej Parku, szerzenie postaw proekologicznych oraz wzbudzenie pasji przyrodniczej wśród uczestników zajęć. Lekcje takie pozwalają dotrzeć z problemami przyrodniczymi do młodzieży i dzieci nie tylko z dużych miast ale również z małych wiosek z terenu całego Parku i jego otuliny.

Kaszubski Park Krajobrazowy przyłączył się do akcji „Wielkie sprzątanie jezior i rzek kaszubskich” organizowanej z okazji "Dnia Ziemi" przez Kaszubską Fundację "Nasza Ciecz" oraz Lokalną Grupę Rybacką Kaszuby. Kaszubski Park Krajobrazowy rozwiózł około 200 opakowań worków na śmieci i 30 opakowań rękawiczek jednorazowych oraz 106 pary rękawic ogrodowych do szkół biorących udział w akcji znajdujących się na terenie Kaszubskiego Parku. Dzieci wykorzystywały je do zbiórki śmieci wokół najbardziej zanieczyszczonych przez turystów jezior i rzek. Pracownicy KPK brali również udział w uroczystościach przygotowanych przez szkoły z okazji „Dnia Ziemi”, w czasie których uczniowie przygotowywali ciekawe przedstawienia, festyny i konkursy na temat segregacji śmieci.

Celem przeprowadzania takich akcji jest uświadomienie dzieciom i młodzieży problemu zaśmiecania naszych terenów i zagrożeń wynikających z takich zachowań. Celem jest również zaproponowanie uczniom sposobów codziennego dbania o środowisko w obrębie gospodarstw domowych oraz wskazanie właściwych postaw, które pomogą uchronić środowisko przed dewastacją. Kolejnym celem przyłączenia się do tych akcji przez Kaszubski Park jest uświadomienie ich uczestnikom potrzeby recyklingu śmieci produkowanych przez ludzi.

Na początku marca tego roku pracownicy Kaszubskiego Parku brali udział w szkoleniu z zakresu monitoringu i inwentaryzacji sów, które odbyło się w Lasach Mirachowskich na terenie Parku. Szkolenie prowadził prezes Stowarzyszenia Ochrony Sów pan Sławomir Rubacha. W czasie szkolenia pracownicy uczyli się rozpoznawać po odgłosach poszczególne gatunki sów i jak prawidłowo prowadzić nasłuchy w terenie. Pracownicy otrzymali również instruktaż zawieszania budek lęgowych i jakie siedliska preferują poszczególne gatunki sów. W czasie warsztatów odbyły się także zajęcia z przygotowywania dokumentacji z przeprowadzonych monitoringów.

Celem warsztatów było zdobycie szerszej wiedzy na temat inwentaryzacji i monitoringu sów. Pracownicy Parku od wielu lat prowadzą monitoring populacji sowy włochatki na swoim terenie jednakże dzięki szkoleniu będą mogli poszerzyć swoje coroczne dokumentacje o miejsca zasiedlenia przez inne gatunki sów, które licznie występują w naszych lasach i obszarach zabudowanych.

W celu zwiększenia możliwości zasiedlenia obszarów przez różne gatunki sów pracownicy Parku zakupili i systematycznie rozwieszają po terenie budki lęgowe dla różnych gatunków sów. W celu zabezpieczenia naturalnych dwóch dziupli zasiedlanych przez włochatkę w okresie wysiadywania jaj przed zaobserwowaną kuną, pracownicy Parku założyli opaski ochronne z blachy na drzewach z dziuplami uniemożliwiają dotarcie do nich kuny, która mogłaby potencjalnie zagrozić lęgu gatunku chronionego.

W naturze sowy preferują dziuplaste starodrzewa jednakże jest ich coraz mniej w naszych lasach. Celem powyższych zadań z zakresu ochrony czynnej jest zwiększenie miejsc możliwych do zasiedlenia przez określone gatunki sów. Ze względu na otrzymane informacje o tym, że w terenach zabudowanych można zaobserwować sowy po określeniu ich gatunku zakupiliśmy kilka egzemplarzy budek dla sowy płomykówki.

W 2015 r pan mgr inż. Grzegorz Jędro rozpoczął inwentaryzację wybranych łąk podmokłych pod względem obecności objętych ochroną ścisłą następujących gatunków motyli i ważek: Modraszka telejusa (Phengaris teleius), Modraszka nausitousa (Phengaris nausithous), Czerwończyka fioletka (Lycaena Helle), Czerwończyka nieparka (Lycaena dispar), Strzępotka edypusa (Coenonympha oedippus) i Przeplatki aurini (Euphydryas aurinia) oraz 5 gatunków chronionych ważek: Straszki północnej (Sympecma paedisca), Żagnicy torfowcowej (Aeshna subarctica), Trzepli zielonej (Ophiogomphus cecilia), Zalotki większej (Leucorrhinia pectoralis) oraz Zalotki białoczelnej (Leucorrhinia albifrons). Ponieważ inwentaryzacja wykazała obecność wielu ciekawych i chronionych gatunków motyli i ważek, Kaszubski Park postanowił kontynuować to zadanie i zlecił wykonanie inwentaryzacji pod względem obecności tych gatunków w północnej a obecnie w centralnej części Kaszubskiego Parku. Pan mgr inż. Grzegorz Jędro w miesiącu czerwcu przystąpił do kontynuacji zadania, które zakończy się 31.10.2017 roku raportem z przeprowadzonych badań inwentaryzacyjnych oraz oceną populacji wraz z zaleceniami ochronnymi dla poszczególnych stanowisk, podaniem lokalizacji GPS badanych stanowisk oraz dokumentacją zdjęciową.

Celem przeprowadzania inwentaryzacji siedliskowych na terenie Parku jest udokumentowanie najcenniejszych pod względem przyrodniczym miejsc i gatunków na terenie Parku, aby objąć je szczególną ochroną.

W czasie minionego półrocza straż parku przeprowadziła 29 interwencji terenowych z pracownikami wydziałów ochrony środowiska gmin, starostwa, policją oraz strażą leśną. W trakcie patroli terenowych ze strażą leśną wystawiono 27 mandatów karnych z art. 161 kw. W 19 przypadkach użytkowników lasów pouczono wspólnie ze strażą leśną o przestrzeganiu przepisów ustawy o ochronie przyrody i m.in. trzymanie psów na uwięzi.

Często wizje w terenie wiążą się z pouczeniem i informowaniem osób zainteresowanych o przepisach ustawy o ochronie przyrody i Uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego oraz propagowaniem walorów przyrodniczych Parku. Patrole to nie tylko same kontrole w terenie, ale także uświadamianie społeczeństwa z zakresu naruszeń prawa dotyczącego ochrony środowiska i ochrony przyrody. Patrole pozwalają również na nawiązanie współpracy z wydziałami administracyjnymi w celu lepszego działania w zakresie ochrony przyrody.

Pracownicy Kaszubskiego Parku Krajobrazowego w celu poszerzenia swojej wiedzy w zakresie ekologii, ochrony bioróżnorodności siedlisk oraz aby być na bieżąco ze zmianami w przepisach prawnych brali udział w następujących szkoleniach , konferencjach i spotkaniach:

- 03.03.- 04.03. 2017r „Szkolenie z zakresu monitoringu i inwentaryzacji sów w Kaszubskim Parku Krajobrazowym”
- 28-31.03.2017r Konferencja w Białowieskim Parku Narodowym „Rola parków narodowych w rozwoju nauk przyrodniczych oraz znaczenie monitoringu przyrodniczego w zarządzaniu obszarami chronionymi w Polsce”
- 11-12.05.2016 „Warsztaty z makrobentosu rzecznoego w Zaborskim Parku Krajobrazowym”
- 31.05-01.06.2017 „Konferencja z okazji 40-lecia Mazowieckiego Parku Krajobrazowego”
- 6-7.07.2017r „Szkolenie siedliskowe w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Szymbarku”
- 26-28.06.2017 „Motyle i ważki łąk podmokłych” szkolenie entomologiczne w Kaszubskim Parku Krajobrazowym

Pkt. 5. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Wdzydzki Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej

Mając na uwadze zrównoważony rozwój obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym w I półroczu 2017r. podjęto **kompleksowe działania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej wybranych ekosystemów wodno-błotnych.**

W celu podwyższenia świadomości przyrodniczej społeczeństwa w kierunku prowadzonych przez Park działań odnoszących się do poznania różnorodności biologicznej ekosystemów wodno-błotnych zrealizowano zadania z zakresu edukacji ekologicznej. Przeprowadzono zajęcia i pogadanki dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Zajęcia odbywały się w Sali edukacyjnej WPK, w szkołach powiatu kościerskiego oraz w terenie. Prowadzone prelekcje i warsztaty tematyką nawiązywały do różnorodności biologicznej, typologii, znaczenia i ochrony obszarów wodno-błotnych WPK. Zajęcia były realizowane w 3 głównych tematach: „Jeziora Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego”, „Tajemnice torfowisk” i „Bóbr – mieszkaniec naszych wód”. Podsumowaniem cyklu szkolnych zajęć w II półroczu zostanie zorganizowany konkurs. Na potrzeby zajęć i konkursu zakupiono paliwo do samochodu służbowego oraz nagrody w postaci książek, sprzętu elektronicznego i turystycznego. W ramach doposażenia sali edukacyjnej zakupiono pokarm dla rybek i akcesoria akwaryistyczne w celu utrzymania słodkowodnego akwarium.

Uwzględniając wzrastający ruch turystyczny i tym samym możliwy wzrost antropopresji na ekosystemy wodne przygotowano specjalną ofertę edukacyjną skierowaną do największych ośrodków wczasowych z terenu Parku. Prelekcje i zajęcia terenowe będą prowadzone przez pracowników Wdzydzkiego PK w okresie wzmożonego ruchu turystycznego, czyli w lipcu i sierpniu. Na potrzeby realizacji zadania zostały zakupione drobne materiały edukacyjno-informacyjne oraz przez przenośny wzmacniacz głosu.

W ramach realizacji projektu pracownicy Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego uczestniczyli w masowych akcjach plenerowych. W I półroczu 2017r. wzięto udział w obchodach Dnia Ziemi w Kościerzynie, Pomorskich Targach Rolno – Przemysłowych w Lubaniu, Dniu Bioróżnorodności w Gdańsku, Zawodach wędkarskich połączonych z warsztatami edukacyjnymi nad wodą w Kościerzynie, BioBlitz Tuga w Nowym Dworze, Dniu Dziecka w Bramie Wyżynnej w Gdańsku. Tematyka stoiska poświęcona była różnorodności biologicznej, ochronie i znaczeniu środowisk wodnych Wdzydzkiego PK. Na potrzeby organizacji stoisk edukacyjnych WPK, podczas imprez masowych wykonano interaktywną tablicę przedstawiającą gatunki wodno-błotne, zakupiono drobne materiały edukacyjno-informacyjne, które posłużyły i posłużą, jako nagrody w konkursach i grach ekologicznych. Na cele organizacyjne zakupiono paliwo do samochodów służbowych.

Podwyższając kwalifikacje zawodowe i tym samym kompetencje w prowadzonych działaniach edukacyjnych i przyrodniczych na rzecz zrównoważonego rozwoju, pracownicy Parku brali udział w szkoleniach i konferencjach tematycznych m.in. konferencja „Rola parków narodowych w rozwoju nauk przyrodniczych oraz znaczenie monitoringu”, Sesja Klubu Przyrodników „Rzeki – jak je chronić?”, konferencja „40 lat Mazurskiego Parku Krajobrazowego – różnorodność biologiczna i kulturowa”.

W celu określenia aktualnej jakości wód jezior Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, a także identyfikacji zagrożeń oraz kierunków i tempa przemian środowisk wodnych pracownicy Uniwersytetu Gdańskiego przy współdziałaniu pracowników Parku, pobrali próbki wody do wykonania badań wybranych jezior położonych na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Badaniom podlegają jeziora: Jelenie, Gołuń, Osty, Słupino, Słupinko, Schodno, Cheb, Drzędno, Mieliste, Gogolino. Prace

polegały na wykonaniu poboru wód do określenia specyfiki jezior poprzez oznaczenie właściwości fizycznych i chemicznych środowiska wodnego, wykreśleniu działów wodnych zlewni jezior oraz form ich użytkowania, oceny podatności zlewni na uruchamianie ładunków i odporność jeziora na degradację, określeniu warunków zasilania jezior oraz głównych emitorów zanieczyszczeń. W ramach realizacji zadania zlecono wykonanie niezbędnych prac i raportu do dnia 30 listopada br. wykwalifikowanej kadry naukowej z Uniwersytetu Gdańskiego.

Ponad to w II półroczu w oparciu o metodykę GIOŚ planowana jest inwentaryzacja jezior lobeliowych pod kątem właściwości fizykochemicznych. Wyniki badań posłużą do określenia stopnia zagrożenia zjawiskami eutrofizacji i dystrofizacji, które mogą spowodować degradację siedliska. Na potrzeby realizacji inwentaryzacji zakupiono urządzenie do pomiaru właściwości fizykochemicznych wód.

Mając na uwadze ochronę różnorodności biologicznej użytku ekologicznego „Żabiński Błoto” i chcąc spowolnić, a nawet zatrzymać proces utraty siedliska dla wielu gatunków roślin i zwierząt, w lutym 2017 roku wykonano zabieg czynnej ochrony. Usunięto samosiewy drzew i posusz z powierzchni 0,5 ha, poza obszar torfowiska.

Zakupiono oraz zamontowano kosze łęgowe dla kaczek w miejscach ich naturalnego występowania i bytowania. W tym celu zakupiono sztuczne gniazda (kosze łęgowe) i zainstalowano na zbiornikach wodnych na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. W ramach realizacji zadania zakupiono 40 koszy łęgowych oraz paliwo do samochodów służbowych.

Zakupiono elementy montażowe wraz z tablicami z informacją o obowiązujących ograniczeniach i obowiązkach dotyczących Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Tablice informacyjno – edukacyjne zostały zainstalowane w głównych przystaniach wodnych kompleksu jezior Wdzydzkich. W ramach realizacji zadania wykonano 8 tablic informacyjno – edukacyjnych, zakupiono drewno, wkręty oraz rękawice ochronne oraz paliwo do samochodów służbowych.

Kolejne zadanie dotyczyło ukierunkowywania ruchu turystycznego w celu ochrony wartości przyrodniczych WPK. Jest to możliwe dzięki ciągłemu konserwowaniu i dbaniu o elementy infrastruktury turystycznej. W tym celu wykonano konserwację punktów widokowych w miejscowości Przytarnia, Wdzydze Tucholskie, na jeziorem Schodno oraz Lipno, a także kładki dydaktycznej na użytku ekologicznym „Żobińskich Błoto”. Konserwacja polegała na wymianie zużytych elementów, oczyszczeniu oraz impregnacji infrastruktury edukacyjno-turystycznej. Również w ramach tego zadania wykonano remont zniszczonych i wyeksploatowanych elementów ścieżek rowerowych oraz odnowiono oznakowania na drzewach na trasie rowerowej „Pętla Lipno i „Pętla Przytarnia”. W ramach realizacji zadania zakupiono farby chlorokauczukowe, pisaki olejowe, pędzle, szablony, rękawice ochronne oraz paliwo do samochodów służbowych.

Realizacja projektu poprzez edukację ekologiczną przyczyni się do podniesienia świadomości ekologicznej uczestników zajęć i lepszego zrozumienia działań ochronnych podejmowanych przez Park dla zachowania dobrego stanu ekologicznego oraz bioróżnorodności ekosystemów wodno-błotnych Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Szeroko zakrojona edukacja oraz ukierunkowywanie ruchu turystycznego na terenie Parku pozwolą kształtować wrażliwość i doskonalić świadomość postaw wobec przyrody, poznawać pozytywną rolę poszczególnych grup organizmów w środowisku wodnym. Głównym celem jak i spodziewanym efektem jest uaktywnienie uczestników do działań na rzecz ochrony środowiska, zwiększenie świadomości młodzieży, mieszkańców, turystów nt. ochrony przyrody na terenie Kaszub Południowych, pobudzenie wrażliwości przyrodniczej oraz zwrócenie uwagi na potrzebę zachowania różnorodności biologicznej i ochronę cennych elementów przyrodniczych i krajobrazowych. Działania z zakresu ochrony czynnej przyczynią się w bezpośredni sposób do zachowania różnorodności biologicznej oraz ochrony cennych elementów środowiska przyrodniczego Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

- w zajęciach, warsztatach i konkursach edukacyjnych w I półroczu bezpośrednio wzięło udział ponad 1 000 osób.

- czynny udział pracowników WPK w imprezach masowych tj. Pomorskie Targi Rolno – Przemysłowych w Lubaniu, zawody wędkarskie czy obchody Dnia Dziecka to doskonała okazja do przekazywania rzetelnej wiedzy nt. stanu środowiska naturalnego Wdzydzki PK. Szacuje się, że na samych targach pojawiło się około 50 000 zwiedzających z terenu województwa pomorskiego (w tym powiatu kościerskiego), a także turystów odwiedzających nasze tereny z kraju i zagranicy, co umożliwiło udostępnienie informacji szerokiemu i różnorodnemu gronu odbiorców.

- szacuje się, iż pośrednio z treści edukacyjnych przekazywanych przez pracowników WPK poprzez stronę internetową, portal społecznościowy, lokalne media, tablice edukacyjno-informacyjne skorzystało około 80 tys. osób (strona internetowa – w I półroczu liczba wyświetleń strony ponad 50 tys. (dziennie średnio ponad 280 wejść), Facebook – liczba polubień: 1130, zasięg postów obejmuje cały Świat, a najwyższy zasięg odnotowano 3 marca i wyniósł ponad 1300 odbiorców oraz 29 czerwca – ponad 1200 odbiorców)

- badania wybranych dziesięciu jezior Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego miały na celu określenie aktualnej jakości wód, a także identyfikacja zagrożeń oraz kierunków i tempa przemian środowiska wodnych. Wykonane badania pozwolą na uzupełnienie stanu wiedzy o zasobach i stanie środowiska wodnego WPK. Ponadto, wyniki badań, na tle danych archiwalnych, będą stanowiły podstawę do prognozowania kierunków ewolucji jezior oraz opracowania ewentualnych zabiegów ochronnych. Przeprowadzone badania pozwolą określić wrażliwość jezior WPK na antropopresję (odporność jezior), zależność ich stanu od stanu otoczenia oraz zmian związanych z turystycznym użytkowaniem obszaru WPK.

- usunięcie samosiewów drzew i posuszu z powierzchni 0,5 ha poza obszar torfowiska. Celem zadania jest ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej torfowiska na użytku ekologicznym „Żabińskich Błoto”.

- zainstalowanie 40 koszy lęgowych na zbiornikach wodnych na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego przyczyniło się do stworzenia lepszych warunków do wyprowadzenia lęgów przez rodzime gatunki ptaków wodno - błotnych.

- wykonanie i zainstalowanie 8 tablic informacyjno – edukacyjnych w głównych przystaniach wodnych kompleksu jezior Wdzydzkich. Przyczyniło się to do zwiększenia świadomości odwiedzających Park turystów na temat istniejących ograniczeń na terenie kompleksu jezior Wdzydzkich.

- konserwacja 5 obiektów infrastruktury edukacyjno-turystycznej przyczyniło się do ochrony wrażliwych ekosystemów wodno – błotnych przed nadmierną presją wynikającą ze swobodnego nieukierunkowanego turystycznego wykorzystania terenu.

- odnowione oznakowania na drzewach na trasach rowerowych („Pętla Lipno – 23 km i „Pętla Przytarnia” – 21 km) wpłynęło na ograniczenie skutków antropopresji obszarów przyrodniczo cennych poprzez ukierunkowanie ruchu turystycznego.

Pkt. 6. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Zaborski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej

Zaborskie Rzeki Bioróżnorodności

Ochrona zimorodka - Zakupiono i zainstalowano w terenie trzy sztuczne schrony rozrodcze dla zimorodków wg. autorskiego projektu. Na terenie ZPK od 2011 r. prowadzony jest coroczny monitoring populacji lęgowej zimorodka. Dzięki badaniom wiadomo, że najważniejszą przyczyną utraty lęgów

zimerodka na terenie Parku jest presja drapieżników (lis, kuna, norka). Komory lęgowe są niszczone przez drapieżniki. W związku z tym w miejscach (nad rzekami Brdą, Chociną i Zbrzycą), gdzie od lat obserwowane są ślady pładrowania lęgów, zainstalowano przed sezonem lęgowym sztuczne schrony rozrodcze. Prowadzone są kontrole zasiedlenia schronów, a także kontynuowane są badania populacji lęgowej na całym obszarze Parku, w tym monitoring zimerodka w obszarze Natura 2000 Wielki Sandr Brdy, zgodnie z wytycznymi GDOŚ.

Makrobentos rzek - szkolenie dla pracowników służby parków krajobrazowych

W dniach 11 i 12 maja 2017 r. na terenie Zaborskiego Parku Krajobrazowego odbyły się warsztaty poświęcone makrobentosowi rzecznemu. Wzięli w nich udział pracownicy zajmujący się edukacją przyrodniczą w Pomorskim Zespole Parków Krajobrazowych oraz Parku Narodowym „Bory Tucholskie”. Część kameralna zajęć odbyła się w Centrum Edukacji Przyrodniczej w Chocińskim Młynie, a terenowa na rzece Chocinie i Jarcewskiej Strudze. Zajęcia przeprowadził dr hab. Krystian Obolewski z Zakładu Hydrobiologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Ochrona zadrzewień nadwodnych - Pracownicy ZPK brali udział w lustracjach terenowych związanych z wnioskami o wycinkę drzew oraz przygotowywali opinie dla osób wnioskujących o wycinkę drzew na terenie Parku.

Zimowiska ptaków wodno-błotnych - W połowie stycznia 2017 r. pracownicy Zaborskiego Parku Krajobrazowego dokonali oceny liczebności zimujących ptaków wodnych. Szczególną uwagę zwrócono na zimujące łabędzie krzykliwe będące celem ochrony obszaru Natura 2000 Wielki Sandr Brdy, który w znacznym stopniu pokrywa się z Zaborskim Parkiem Krajobrazowym. Liczeniem objęte zostały fragmenty rzek Brdy, Zbrzycy, Chociny i Młosiny oraz jezior: Charzykowskiego, Długiego koło Małych Swornegaci, Witoczna, Śluzy, Parszczenicy, Długiego koło Modziela, Małoląckiego i Kruszyńskiego. Ze względu na warunki atmosferyczne jeziora i rzeki były pokryte lodem co przyczyniło się do dużego skupienia ptaków na kilkunastu stanowiskach. Łącznie odnotowano 1732 osobniki należące do 11 gatunków. Naliczono 534 osobniki łabędzia krzykliwego. Gatunkami dominującym były: łabędź krzykliwy, krzyżówka i łabędź niemy.

Pracownicy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku, przy współpracy z Pomorskim Zespołem Parków Krajobrazowych w Słupsku, w tym Zaborskim Parkiem Krajobrazowym, rozpoczęli monitoring zimowych koncentracji łabędzi krzykliwych. W sezonie zimowym 2016/2017 badania prowadzono w grudniu, styczniu, lutym i w marcu w terminach wyznaczonych przez koordynatora z RDOŚ.

Rajd ekoturystyczny – Rok Rzek - Kolejna edycja rajdu ekoturystycznego poświęcona była rzekom i odbyła się w sobotę 3 czerwca 2017 r. Trasy rajdu wiodły wokół dopływów Brdy: Osusznicy, Prądzony i Chociny. W małych grupach, pod czujnym okiem edukatorów, była możliwość poznania walorów przyrodniczych dolin rzecznych. Trasy przebiegały przez Gochy, południowo-zachodnią część Kaszub, a więc nie obyło się bez ciekawostek historycznych i kulturowych. W tej edycji większość tras swój start i metę miała przy siedzibie Nadleśnictwa Osusznica, gdzie na koniec odbyło się losowanie nagród i konkurs przyrodniczy.

Akcje sprzątnięcia rzek na terenie ZPK, Sprzątnięcie Jeziora Charzykowskiego i Sprzątnięcie Świata

W dniach 7 i 8 kwietnia 2017 r. odbyła się dziewiąta edycja akcji, w której uczestniczyło blisko 100 osób. Wśród nich byli: leśnicy z nadleśnictw Rytel i Przymuszewo, myśliwi, pracownicy parków - narodowego i krajobrazowego, żeglarze z Chojnickiego Klubu Żeglarskiego i LKS Charzykowy, woprowcy, rybacy, pracownicy RZGW, strażacy z OSP Charzykowy, uczniowie z Zespołu Szkół

Ponadgimnazjalnych nr 2 w Chojnicach, wychowankowie Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Wierchowiu Człuchowskim i członkowie sekcji kajakowej Szansa działającej przy ChKŻ, a skupiającej dzieci i młodzież niepełnosprawną. Przez wolontariuszy ze stowarzyszenia „Charzy...” posprzątana została rzeka Chocina. Brzegi rzeki Brdy między jeziorami Karsińskim, a Witocznem posprzątali członkowie OSP Swornagacie i pracownicy Wiejskiego Domu Kultury w Swornegaciach. Posprzątano także Zbrzycę na odcinku od jeziora Śluza do Witoczna. Do akcji sprzątania rzek włączyła się branża kajakowa.

Działania o charakterze długofalowym, które są kontynuacją zadań zapoczątkowanych w latach wcześniejszych

Ochrona włośchatki i innych sów leśnych, inwentaryzacja dziupli - W lutym i marcu prowadzono monitoring występowania na terenie ZPK sów: puchacza, włośchatki i puszczyka. Badania prowadzono w godzinach nocnych głównie w formie nasłuchów oraz metodą stymulacji głosowej. Kontrolą objęto miejsca, gdzie w minionych latach słyszano odzywające się włośchatki lub gdzie ptaki obserwowano. Kontynuowano inwentaryzację dziupli na wyznaczonych powierzchniach kontrolnych. Wyniki wprowadzono do bazy danych GIS.

Monitoring dzięcioła czarnego - Kontynuowano zapoczątkowany w 2016 r. monitoring dzięcioła czarnego na 18 powierzchniach kontrolnych. Pierwszą kontrolę przeprowadzono pod koniec marca, a drugą w kwietniu. Wszystkie dane wprowadzono do bazy danych GIS.

Pomóżmy ptakom przetrwać zimę (konkurs i akcja edukacyjna) - Prowadzono zajęcia edukacyjne w szkołach i przedszkolach na temat zasad prawidłowego dokarmiania ptaków zimą. Do 14 kwietnia 2017 r. trwał konkurs dla przedszkoli i szkół podstawowych, który ogłoszony został pod koniec roku 2016. Na konkurs wpłynęło 31 prac w formie plakatów. Laureaci w nagrodę wzięli udział w warsztatach przyrodniczych w Ogrodzie Fauny Polskiej w Myśliczynie, uczestniczyli w pikniku „Bioróżnorodność – poznaj by zachować” w Gdyni w dniu 19 maja 2017 r. oraz wzięli udział w zajęciach edukacyjnych na ścieżce ornitologicznej – przyrodniczej w Kokoszce. W porozumieniu z Chojnickim Klubem Żeglarskim, administratorem portu jachtowego w Charzykowach, w obrębie portu zainstalowano trzy tablice edukacyjne, informujące o braku potrzeby dokarmiania ptaków wodno-błotnych.

Ogólnopolski konkurs dla gimnazjalistów „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” - W dniu 12 stycznia 2017 roku w Charzykowach odbył się etap parkowy ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”. Do rywalizacji przystąpiły cztery gimnazja z obszaru Zaborskiego Parku Krajobrazowego: z Brus, Konarzyn, Silna i nr 3 z Chojnic. Gimnazjum w Brusach reprezentowało Zaborski Park Krajobrazowy na etapie wojewódzkim, który odbył się 24 marca 2017 roku w Kaszubskim Parku Krajobrazowym.

Konkurs dla uczniów szkół podstawowych „Poznajemy Zaborski Park Krajobrazowy” - W dniu 16 kwietnia 2017 roku odbył się etap szkolny konkursu "Poznajemy Zaborski Park Krajobrazowy", skierowanego do uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej. Do konkursu przystąpiło 378 uczniów z miasta i gminy Chojnice, miasta i gminy Brusy oraz z Konarzyn.

W dniu 27 kwietnia w Zaborskim Parku Krajobrazowym odbył się etap gminny konkursu, a do rywalizacji stanęły dwadzieścia dwie drużyny. W części terenowej uczestnicy konkursu poznali najciekawsze miejsca przyrodnicze na obszarze ZPK, w tym: jeziora lobeliowe, ścieżkę Dolina Kulawy, Dąb Łokietka w Lasce i kręgi kamienne w Leśnie. W związku z ustanowionym przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie Rokiem Józefa Chełmowskiego, uczestnicy konkursu odwiedzili miejsce urodzenia i pracy artysty w Brusach-

Jagliach, a część testowa konkursu odbyła się w Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach.

W dniu 26 maja na terenie ścieżki ornitologiczno – przyrodniczej w Kokoszcze odbył się etap parkowy konkursu "Poznajemy Zaborski Park Krajobrazowy". W rywalizacji wzięły udział cztery szkoły podstawowe: z Konarzyn, Czyczków, Silna i nr 7 z Chojnic.

Konkurs „Piękna wieś” - Przedstawiciel ZPK był członkiem komisji konkursu „Piękna wieś” w gminie Chojnice. Dla właścicieli ogrodu z tradycyjną roślinnością, z rozwiązaniami przyjaznymi dla zwierząt oraz bez gatunków inwazyjnych Zaborski Park Krajobrazowy po raz kolejny przyznał nagrodę specjalną.

Konserwacja i remont istniejącej małej infrastruktury edukacyjnej - Przeprowadzono konserwację drewnochronem istniejących tablic edukacyjnych z mapą oraz wykonano fundamenty w postaci stóp żelbetonowych (10 szt. zlokalizowanych w: Charzykowach, Ciecholewach, Małych Swornegaciach, Swornegaciach, Czernicy, Przymuszewie, Skoszewie, Sominach, Widnie i Brusach Jagliach). Zakonserwowano drewnochronem istniejące ogrodzenie drewniane o długości całkowitej około 32 mb oraz bramę wejściową na ścieżkę Dolina Kulawy. Zakonserwowano drewnochronem zadaszanie drewniane o wymiarach 2,5 x 3,5 m z ławami i stołem oraz zadaszanie drewniane – Szkołę terenową o wymiarach ok. 6 x 4 m z kompletem ław i stołów na ścieżce Dolina Kulawy.

Udział w konferencjach naukowych i szkoleniach zewnętrznych oraz prenumerata literatury fachowej i zakup pomocy dydaktycznych - Pracownicy ZPK wzięli udział w:

- VII Zjeździe Ornitologów Pomorza, który odbył się w dniach 3-5 lutego 2017 r. w Łukęcinie
- Konferencji „Rola parków narodowych w rozwoju nauk przyrodniczych oraz znaczenie monitoringu przyrodniczego w zarządzaniu obszarami chronionymi w Polsce” w Białowieży w dniach 28 – 31 marca 2017 r.
- Sesji ”Rzeki – jak je chronić?” w Kudowie Zdrój w dniach 21 – 23 kwietnia 2017 r.

Organizacja akcji i imprez ekologicznych o charakterze cyklicznym, których współorganizatorem jest Zaborski Park Krajobrazowy - Od lat Zaborski Park Krajobrazowy włącza się w lokalne przedsięwzięcia o charakterze edukacyjnym. Są to:

1. Gminny Konkurs Ekologiczny w Charzykowach – odbył się 26 kwietnia 2017 roku w Zespole Szkół w Charzykowach i przebiegał pod hasłem „Zaborskie rzeki skarbem bioróżnorodności regionu”. Hasło konkursu nawiązywało do obchodzonego w 2017 roku „Roku rzeki Wisły”.
2. Zaborski Konkurs Ekologiczny o „Złote Kocanki Piaskowe” – odbył się 6 kwietnia 2017 roku w Kaszubskim LO w Brusach. Uczestniczyło w nim 30. uczniów ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z powiatów chojnickiego, kościerskiego, słupskiego i tucholskiego.
3. Eko-Bal - 10 lutego 2017 roku w Zespole Szkół w Pawłowie odbyła się XIX edycja Gminnego Konkursu, w której rywalizowało 43. uczniów reprezentujących 7 szkół podstawowych z Gminy Chojnice (Nieżychowice, Nowa Cerkiew, Kłodawa, Lichnowy, Swornegacie, Ostrowite oraz Pawłowo).
4. „Jestem przyjacielem przyrody” to konkurs plastyczny dla uczniów klas I-III szkół podstawowych z terenu gminy Chojnice, który w 2017 roku został rozstrzygnięty 8 kwietnia. Po raz czternasty Szkoła Podstawowa w Kłodawie była organizatorem konkursu, a tegoroczny temat - "Rośliny i zwierzęta naszych rzek" - nawiązywał do akcji edukacyjnej ZPK i Roku Rzeki Wisły.
5. „Eko Znaki” po raz dziesiąty w Gimnazjum nr 3 odbył się powiatowy konkurs ekologiczny „Świadomy konsument Europy”. Konkurs uczy rozpoznawać ekoznaki na opakowaniach, kształtuje świadome wybory podczas zakupów. Skierowany jest do gimnazjalistów klas II

naszego powiatu. W tegorocznej edycji wzięli udział uczniowie z Gimnazjum w Brusach, w Czersku, w Łęgu, z Gimnazjum 1, Gimnazjum 2 i Gimnazjum 3 w Chojnicach.

Zaborski Park Krajobrazowy wziął udział w festynach i akcjach plenerowych:

- festyn rodzinny w Kłodawie;
- piknik – finał akcji zbiórki elektroodpadów w chojnickiej bursie;
- akcja edukacyjna „Bioróżnorodność - poznaj by zachować” w dniach 19-20 maja w Gdyni i Gdańsku;

We wszystkich zdarzeniach edukacyjnych wzięło łącznie udział 4156 osób, z czego: 1604 osób w zajęciach bezpośrednich z pracownikami parku prowadzonych w szkołach i terenie, 1037 osób w konkursach organizowanych przez ZPK, 330 osób w konkursach współorganizowanych przez ZPK, 150 uczestników rajdu ekoturystycznego i 207 uczestników innych imprez ekoturystycznych, 681 uczestników festynów, 100 uczestników akcji sprzątania Jeziora Charzykowskiego oraz 47 uczestników innych warsztatów i szkoleń przyrodniczych.

Pkt. 7. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych – Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

W roku 2017, w ramach zadania „**Ochrona najcenniejszych walorów przyrodniczych dorzecza Słupi**” podjęto działania, które miały na celu nie tylko otrzymanie informacji na temat kondycji jej elementów, ale także przywrócenie, bądź zachowanie właściwego ich stanu. Nieodzownym aspektem całości była identyfikacja istniejących, bądź potencjalnych zagrożeń pozwalająca na planowanie działań w kolejnych latach. Zadanie realizowano na obszarze PK „Dolina Słupi” i jego otuliny, a także w rejonach które mają znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności doliny rzecznej. W pierwszym półroczu 2017 roku zrealizowano większość z zaplanowanych zadań.

W ramach zadania „**ochrona torfowisk**” na początku maja zorganizowane zostało spotkanie z mieszkańcami miejscowości Gogolewko odnośnie planów utworzenia rezerwatu przyrody. W spotkaniu udział wzięli zainteresowani mieszkańcy Gogolewka oraz przedstawiciele: PZPK, PK „Dolina Słupi”, UG Dębica Kaszubska oraz RDOŚ w Gdańsku. W ramach spotkania przedstawiono prezentację dotyczącą walorów przyrodniczych obiektu oraz podjętych przez PKDS działaniach z zakresu czynnej ochrony przyrody.

Pod koniec maja zorganizowano spotkanie na terenie projektowanego rezerwatu przyrody „Gogolewko” w celem dokonania oględzin rowów w kontekście podtapiania prywatnych gruntów mieszkańców miejscowości. W spotkaniu udział wzięli zainteresowani mieszkańcy Gogolewka oraz przedstawiciele: PZPK, PK „Dolina Słupi”, UG Dębica Kaszubska, Starostwa Powiatowego w Słupsku oraz Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego, oddz. terenowy w Słupsku.

Wskazano zastawki przeznaczone do remontu w granicach „Gogolewka” wykonawcy prac w ramach współpracy na rzecz projektu pt. „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) w młodogłacjalnym krajobrazie Polski północnej”, realizowanego przez Klub Przyrodników, finansowanego przez instrument finansowy Komisji Europejskiej LIFE+ oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Ochrona ryb - Monitoring migracji ryb przez przepławki na węźle wodnym w Słupsku

Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” od lat zajmuje się urządzeniami do monitoringu ryb w przepławkach na węźle wodnym w Słupsku, których jest właścicielem. W 2016 roku przejęto również opiekę nad obsługą skanera w przepławce PSV w Dębnicy Kaszubskiej (zakłady garbarskie). Ryby dwuśrodowiskowe, aby mogły dotrzeć na tarliska zlokalizowane w Parku muszą pokonać przepławki przy barierach hydrotechnicznych w Słupsku. Wzorem lat ubiegłych – wykonywano czyszczenie i sprawdzono drożność obu przepławek, na bieżąco odczytywano dane ze skanerów, czyszczono te urządzenia oraz prowadzono ich konserwacje i naprawę.

Monitoring migracji węgorzy wstępujących w rzece Słupi - Pod koniec maja b.r. zamontowano przy elektrowni na węźle wodnym w Słupsku dwie rynnę węgorzowe. Zadanie to wykonano we współpracy z Zakładem Ryb Wędrownych IRS Gdańsk w celu oceny intensywności migracji węgorzy wstępujących do rzeki Słupi. Kontrolę pułapek prowadzi się co 2 dni – do tej pory stwierdzono dość intensywną migrację młodych węgorzy.

W ramach zadania „ochrona płazów” w marcu pracownicy PKDS rozstawili przenośny system płotków naprowadzających dla płazów w Krępie Słupskiej, w akcji tej udział wzięli również Członkowie Słupskiego WOPR. Płotki te uniemożliwiały dostanie się na jezdnie płazów migrujących do pobliskiego godowiska. Zebrane do wiaderk osobniki żaby trawnej i ropuchy szarej przenoszono przez drogę i wypuszczano do stawu.

Na przełomie lutego i marca pracownicy PKDS naprawili uszkodzone płotki naprowadzające dla płazów w Poblżu Łysomic. Betonowe płotki uległy uszkodzeniu w skutek wywrócenia się pobliskiego drzewa.

W ramach monitoringu awifauny została wykonana inwentaryzacja zimujących ptaków wodnych. W połowie stycznia, po raz kolejny odbyło się ogólnopolskie liczenie zimujących ptaków wodnych. Wzięli w nim udział pracownicy Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”, którzy skontrolowali zbiorniki na rzece Słupi: Mała Krzynia, Krzynia i Konradowo. Pieszko pokonywali trasę wzdłuż zbiorników, notując stwierdzone gatunki ptaków i ich liczebności. Najwięcej ptaków przebywało na jeziorze Mała Krzynia, które ze względu na dopływ wody z elektrowni wodnej w Krzyni, pozbawione było lodu. Przebywało tu ponad 1000 kaczek krzyżówek oraz stada łabędzi niemych i krzykliwych liczące ponad 100 osobników. Poza tym obserwowano czernice, gągoły, nurogęsi, kormorany i łyski. Na brzegach jeziora stwierdzono czapłę białą i czaple siwe. Duże wrażenie na uczestnikach liczenia wywarły obserwacje polującego dorosłego bielika. Zbiornik Krzynia był w znacznej części zamrznięty. Wolny od lodu pozostał fragment przy wpływie rzeki Słupi z elektrowni Strzegomino w Konradowie. Licznie występowały tu łabędzie krzykliwe, które obserwowano w trakcie rozlotu na żerowiska. Na brzegu zbiornika przebywał zimorodek, natomiast przy trzciniowisku stado krzyżówek. Do ciekawych zaliczyć należy stwierdzenie pluszcza na kanale doprowadzającym wodę do elektrowni Krzynia. Nie spotkano ptaków na Zbiorniku Konradowo, który był całkowicie zamrznięty. Biorąc pod uwagę wyniki poprzednich liczeń potwierdzono duże znaczenie w skali regionalnej jeziora Mała Krzynia i Zbiornika Krzynia, jako tradycyjnego zimowiska łabędzi niemych i łabędzi krzykliwych. Dodatkowo Mała Krzynia stanowi ważne miejsce gromadzenia się zimą krzyżówek. Jest to jednocześnie stałe miejsce zimowania gągołów i nurogęsi. Obecność dużej liczby ptaków wodnych wykorzystują bieliki, dla których zbiorniki na Słupi, są atrakcyjnym miejscem żerowania.

W styczniu pracownicy Parku Krajobrazowego Dolina Słupi przy współpracy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku, kontynuowali monitoring zimowych koncentracji łabędzi krzykliwych. Skontrolowano miejsca dziennego przebywania, noclegowiska, a także żerowiska tych ptaków w Parku Krajobrazowym „Dolina Słupi”. Tereny objęte monitoringiem zlokalizowane są jednocześnie w SOO Dolina Słupi PLB220002. W styczniu większość zbiorników wodnych zamarzła, a jednocześnie pola pokryły się warstwą śniegu do 20 cm grubości. Spowodowało to radykalne zmiany w liczebności łabędzi krzykliwych i odlot wielu osobników na zimowiska położone w zachodniej części Europy. Znacząco spadła liczba łabędzi żerujących na polach. Ptaki, które pozostały, zaczęły wykorzystywać jako zimowiska, niezamarzające fragmenty zbiorników wodnych, w miejscach wpływu i wypływu rzek. Odnotowano wzrost liczebności łabędzi krzykliwych na noclegowiskach i w miejscach dziennego odpoczynku, na wodach PK Dolina Słupi. Łabędom krzykliwym często towarzyszyły łabędzie nieme. Porównanie wyników liczeń wskazuje, że zbiorniki przepływowe na rzece Słupi (PK Dolina Słupi) odgrywają ważną rolę dla zimujących łabędzi krzykliwych, przy długotrwałych okresach ujemnych temperatur i zamarznięciu większości zbiorników wodnych. Ptaki wykorzystują nie zamarznięte fragmenty tych zbiorników jako bezpieczne miejsca do przezimowania. Biorąc pod uwagę odnotowane w styczniu liczebności łabędzi krzykliwych, teren Parku, kwalifikują się jako ważne w skali europejskiej miejsca koncentracji ptaków zimujących tego gatunku. Liczenia kontynuowano w miesiącu lutym i marcu. W dniu 24.05.2017 wykonano monitoring par lęgowych łabędzi krzykliwych na terenie PKDS.

W marcu we współpracy z RDOŚ Gdańsk i Nadleśnictwami rozpoczęto wyjazdy na monitorowanie sów na terenie PKDS. W kwietniu 2017 r. prowadzono na terenie PKDS monitoring występowania sów leśnych, którego celem było określenie aktualnej liczebności sów oraz porównanie wyników z wcześniej zebranymi danymi. W czasie 5 wyjazdów terenowych dokonano nasłuchów dedykowanych głównie włośchatce i sóweczce, przy okazji jednak zebrano informację na temat innych gatunków sów. Sprawozdanie merytoryczne z wyników działania zostanie sporządzone w okresie jesiennym.

W ramach zadania „ochrona nietoperzy „, został wykonany monitoring zimującej hiropterofauny. W ciągu pierwszego tygodnia lutego pracownicy Parku z pomocą członków koła chiropterologów przy Uniwersytecie Gdańskim przeprowadzili zimową kontrolę miejsc hibernacji nietoperzy. Tegoroczna kontrola objęła ponad 30 piwnic znajdujących się na terenie Parku i otuliny, są to piwnice pod budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi, piwnice wolnostojące typu ziemianki, stare studnie, tunel w nasypie kolejowym i stara hydrofornia. Kontrole takie są prowadzone od 15 lat, poprzedzają je działania czynnej ochrony w postaci zwiększenia ukryć (doklejanie cegieł dziurawek), zabezpieczanie obiektów przed przemarzaniem (nowe drzwi, okiennice) oraz podniesienie wilgotności w obiekcie przez wstawienie kuwet z piaskiem i wodą. Tegoroczna kontrola pozwoliła stwierdzić 133 osobniki wśród których znaleźli się przedstawiciele pięciu gatunków: nocka Natterera, nocka rudego, gacka brunatnego, mrocza późnego i mopka, najliczniej reprezentowane w tym roku były gacki brunatne i nocki Natterera, ale najcenniejsze mopki, których w tym roku było 10. Stabilna liczba inwentaryzowanych nietoperzy oraz nowe kontrolowane obiekty świadczą o właściwie podejmowanych działaniach ochronnych przez pracowników Parku

Na początku marca pracownicy PKDS rozwieszali nowe schrony dla nietoperzy typu trocinobetonowego i szczelinowego oraz wymieniali uszkodzone typu Stratmann, Issel. Luty i marzec to miesiące w których zostały wymienione uszkodzone skrzynki rozrodcze dla nietoperzy, które uległy naturalnemu zniszczeniu lub zostały uszkodzone w wyniku penetracji dzięciołów. Również zostały zamontowane nowe skrzynki typu trocinobetonowego w ilości 10 szt. oraz 5 skrzynek typu

szczelinowego. Prace te (w ramach czynnej ochrony nietoperzy) wykonywane są w Dolinie Słupi od ponad dziesięciu lat. Skrzynki rozrodcze są bardzo chętnie zajmowane przez nietoperze, w miesiącach letnich prowadzona jest ich kontrola.

Pracownicy PKDS przeprowadzili interwencje nietoperzowe w Słupsku przy ulicy Królowej 6/49, parku przy ulicy Zygmunta Augusta, w Kobylnicy w firmie IMS oraz w Słupsku na ul. Sobieskiego 7/73 i ul. Sobieskiego 7/119 w wyniku których zaopiekowano się 5 karlikami malutkimi.

Na początku maja po raz czwarty odbyła się „Słupska Noc Nietoperzowa”, która zgromadziła sporą grupę osób od maluchów po dorosłych - zainteresowanych tą grupą ssaków. Tegoroczne spotkanie odbyło się przed siedzibą Parku, a następnie wybraliśmy się w teren w celu rozstawienia sieci do odłowu nietoperzy i posłuchania ich głosów echolokacyjnych przy pomocy detektorów. Po wysłuchaniu prelekcji przeprowadzonej przez Grażynę Sadowską - pracownika Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego można było zobaczyć z bliska mroczka późnego i mroczka posrebrzanego, sposób karmienia tych nietoperzy jak również co i ile zjadają przetrzymywane nietoperze. Miejscem nasłuchów i odłowów była Słupia w pobliżu Stawku Łabędziego i mostu przy ulicy Orzeszkowej. Nad głowami żerowały borowce wielkie natomiast w sieci odłowiliśmy karliki malutkie. W „nocy nietoperzowej” wzięło udział ok. 30 osób

W ramach zadania „**ukierunkowanie ruchu turystycznego**” w pierwszej połowie 2017 poddano konserwacji wiele urządzeń turystycznych i zadbano o właściwe utrzymanie - Naprawy wiat przeciwdeszczowych ustawionych na terenie miejsca postoju w m. Łysomice i Kamieńc (naprawa daszków, wymiana pokrycia papowego, ustawienie nowych ław ze stołami).

Poza tym wykonano:

- Konserwację elementów drewnianych wiat oraz ławek i stołów (2 komplety)
- Wymiany oznakowania na trasie rowerowej z e Słupska do Jasienia(ustawiono 18 słupków z oznakowaniem)
- Konserwacji i naprawy oznakowania na trasie ścieżki przyrodniczej pn. „ Szlakiem pięciu jezior”
- Przygotowanie rajdu rowerowego dla dzieci i młodzieży z Gimnazjum w Kobylnicy
- Inwentaryzację ścieżek przyrodniczych na terenie Parku Krajobrazowego „ Dolina Słupi”
- Przygotowanie kart opisowych drzew pomnikowych- opisano 47 drzew

Na bieżąco usuwane są wszelkie uszkodzenia oraz prowadzona jest bieżąca konserwacja elementów drewnianych urządzeń turystycznych; ławy, stołu stojaki Zniszczone tablice są wymieniane na nowe, większość prac wykonywanych jest we własnym zakresie.

Uzupełnieniem działań w ramach przedmiotowego zadania pn. „Ochrona najcenniejszych walorów przyrodniczych dorzecza Słupi” jest prowadzenie **edukacji ekologicznej**, mającej na celu zmianę postaw, szerzenie wiedzy na temat podejmowanej działalności oraz podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Poprzez nasze działania edukacyjne przyczyniliśmy się do zmniejszenia skali zagrożeń na które narażone są najcenniejsze siedliska i gatunki związane z doliną rzeczną. Szczególną uwagę poświęciliśmy rzekom w związku z ogłoszonym Rokiem Wisły i Rokiem Rzek Pomorza, w tym rzekom włosienicznikowym oraz ochronie naturalnego tarła ryb łososiowatych. Wiele uwagi poświęciliśmy także ochronie nietoperzy i płazów a także zagrożeniom wynikającym z rozprzestrzeniania się w dolinie rzecznej gatunków inwazyjnych, działalności człowieka i innych. Przekazujemy odbiorcom treści dotyczące prowadzonej przez nas czynnej ochrony oraz uświadamiamy społeczeństwu potrzebę ochrony przyrody i krajobrazu. Realizując edukację ekologiczną współpracowaliśmy z samorządami, jednostkami oświatowymi i kulturalnymi, zarządcami obszarów naszego parku, organizacjami ekologicznymi. Edukacja prowadzona była dla wszystkich grup

wiekowych. Założone cele osiągnęliśmy poprzez prowadzenie ciągłej edukacji zarówno w salach szkolnych jak i w terenie. W pierwszym półroczu **2017** roku mieliśmy **2462** odbiorców, w tym **1170** osób to uczestnicy akcji edukacyjnych.

Ponieważ w tym roku nie mamy sali edukacyjnej większość zajęć prowadziliśmy w terenie, jeździliśmy także do szkół i innych placówek. Organizując duże imprezy plenerowe na nasze stoisko przygotowujemy atrakcyjne dla odbiorców pomoce dydaktyczne, plansze i gry wielkoformatowe. W ramach środków WFOŚiGW zapewniono zakup paliwa na dojazdy do szkół i innych instytucji oraz materiały różne (płyty pcv, farby, folie, druciki itp.) i wydruki do przygotowania pomocy dydaktycznych oraz na potrzeby przygotowania i przeprowadzenia konkretnych warsztatów. Na potrzeby działalności merytorycznej zakupiono materiały papiernicze oraz tonery do drukarki, wykonano także pomoce dydaktyczne. W ramach wydatkowanych środków zapewniono także poczęstunek dla uczestników kilkugodzinnych zajęć oraz nagrody dla zwycięzców konkursów.

W pierwszej połowie 2017 roku uczestniczyliśmy w akcjach ekologicznych zarówno lokalnych jak i wojewódzkich.

Przeprowadzono etap parkowy oraz wojewódzki (w Kaszubskim PK) konkursu **Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski**. W ramach środków WFOŚiGW zapewniono poczęstunek, nagrody, zakupiono materiały papiernicze.

W ramach obchodów Dnia Ziemi po raz czwarty współpracowaliśmy ze SP w Kobylnicy przy organizacji regionalnego konkursu „**Owady, owadziki, owadziska**” dla zwycięzców zakupiono nagrody książkowe. Z tej samej okazji współorganizowano z Przedszkolem Miejskim nr 5 w Słupsku Eko-zabawę dla przedszkolaków pn. „**Ekologia w wierszu, tańcu, i piosence**”. Na eko –zabawę zakupiono ze środków WFOŚiGW nagrody dla grup i materiały papiernicze.

We współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną oraz Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku po raz szósty zorganizowano konkurs literacko-plastyczny „**Na mapie świata jest takie miejsce**” w tym roku uczestnikami konkursu byli uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich pn. „**Moja Dolina Słupi**”. W 2017 roku zadaniem uczestników było napisanie listów o przyrodzie Doliny Słupi. Konkurs podsumowano na wernisażu w bibliotece w 24 maja 2017 roku. Finaliści konkursu wzięli udział w warsztatach w gospodarstwie agroturystycznym „**Wędrowną barć**” w dniu 8 czerwca 2017 roku. W ramach środków WFOŚiGW dofinansowano nagrody, poczęstunek, transport i bilety wstępu na warsztaty.

Po raz XVIII współorganizowaliśmy warsztaty terenowe dla szkół podstawowych z gminy Kobylnica pn. „**Ekolandia**”. W związku z Rokiem Wisły warsztaty odbyły się nad rzekami Kwaczą i Kamienną. W zakresie współpracy z osobami niepełnosprawnymi zorganizowano także warsztaty terenowe dla wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Damnicy i Słupsku oraz Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym koło w Słupsku. W ramach środków z WFOŚiGW w Gdańsku zapewniono transport, nagrody dla najaktywniejszych uczestników, drobny poczęstunek i dla jednej z grup bilety wstępu (SOSW Damnica zajęcia w gospodarstwie „**Wędrowną barć**”

Przygotowano i przeprowadzono XXVI Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody i PK „**Dolina Słupi**” pn. „**Rzeki żywe arterie krajobrazu**”. W konkursie wzięło udział **13** szkół z miasta Słupska oraz powiatów słupskiego i bytowskiego. W ramach przygotowań do konkursu odbyły się dwa spotkania warsztatowe dla uczniów w Słupsku. W ramach środków WFOŚiGW dofinansowano nagrody i poczęstunek, zakupiono materiały papiernicze.

Zorganizowano lub współorganizowano plenerowe akcje edukacyjne, rajdy „**Bioróżnorodność- poznaj by zachować**”- 2 dniowa akcja w Trójmieście, **Słupska Noc Nietoperzowa**, **dwa pikniki żeglarskie**, **IV Rajd Rowerowy „Szlakiem Doliny Słupi”**, rajd na orientację **Pazur Gryfa**. W ramach środków z WFOŚiGW zapewniono paliwo na dojazdy, materiały papiernicze, wydruki do celów edukacyjnych,

drobny poczęstunek, nagrody dla zwycięzców konkursów, zakupiono gadżety okolicznościowe, przygotowano i zakupiono pomoce wykorzystywane na stoiskach (m in. dwie gry planszowe wielkoformatowe (Ryby wędrownie- dlaczego wymieramy, Poznajemy drzewa), wspomagające prowadzoną przez nas edukację.

Działania edukacyjne: liczba odbiorców bezpośrednich 2462 osoby i odbiorców pośrednich ok. 5000 osób.

Odbiorcy bezpośredni to uczestnicy warsztatów, szkoleń, wykładów, konkursów i osoby odwiedzające nasze stoisko podczas akcji edukacyjnych. Odbiorcy pośredni to osoby odwiedzające naszą stronę internetową, profil na Facebooku, słuchacze audycji radiowych, czytelnicy prasy oraz osoby korzystające z informacji zawartych na naszych tablicach informacyjnych.

Pkt. 8. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

W ramach zadania „promocja Województwa Pomorskiego oraz Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych na konferencji międzynarodowej Green Week w Brukseli” w dniach 30 maja – 3 czerwca delegacja pracowników z Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych z Zielonej Szkoły w Szymbarku i Schodnie, z Błękitnej Szkoły we Władysławowie oraz z Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej w Gdańsku miała możliwość wzięcia udziału w przedsięwzięciu. W tym roku hasłem przewodnim były "zielone miejsca pracy" Green jobs for a greener future! Nasi pracownicy pojechali do Brukseli (jako żywe przykłady zielonych pracowników) posłuchać o perspektywach na przyszłość ale także podzielić się wiedzą o tym jak zielone miejsca pracy funkcjonują w Polsce. Dziękując się wiedzą o niuansach naszej codziennej pracy edukacyjnej zaprosiliśmy do współpracy Wiktora Malinowskiego z Teatru Delikates wzbudzając zainteresowanie w Residence Palace - International Press Centre perspektywą spaceru z głową w chmurze! Zastosowaliśmy happening ponieważ w edukacji liczy się czasem zaskoczenie i duża kreatywność, poza niezaprzeczalną i niepodważalną rzetelną wiedzą. Po powrocie z Brukseli na stronie Centrum uzupełniona została zakładka „O nas/About us” o anglojęzyczną prezentację o zielonych miejscach pracy w PZPK. Na okoliczność prezentacji PZPK w Brukseli zostały wykonane zakładki magnetyczne z informacją w j. angielskim.

W ramach zadania **warsztaty dla pracowników Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych** w pierwszym półroczu 2017 r. odbyły się następujące spotkania:

Warsztaty siedliskowe - w dniach 6-8 czerwca w Ośrodku Edukacji Ekologicznej odbyły się Warsztaty Siedliskowe 2017’ dla pracowników PZPK. Warsztaty prowadzili pracownicy PZPK – Sebastian Nowakowski i Elwira Ahmad. W trakcie 3 dni uczestnicy zapoznali się z następującymi zagadnieniami: łąki i niżowe murawy śródlądowe w systemie fitosocjologicznym i programie Natura 2000, bioróżnorodność i walory krajobrazowe łąk ze szczególnym uwzględnieniem KPK, łąki w programach rolnośrodowiskowych. Wśród zajęć praktycznych znalazły się: ćwiczenia florystyczne i fitosocjologiczne oraz wstęp do pracy z kartą dla chronionego siedliska przyrodniczego 6510 wg metodyki GIOŚ - łąka świeża w

Brodnicy Górnej, ćwiczenia florystyczne i fitosocjologiczne oraz ocena stanu chronionego siedliska przyrodniczego 6510 wg metodyki GIOŚ kompleks łąk świeżych i wilgotnych w Miłoszewie, układy murawowe na wydmie śródłądowej w Szwedzkim Ostrowiu - ćwiczenia florystyczne z omówieniem problematyki identyfikacji takich muraw w systemie Natura 2000, roślinność torfotwórcza na dawnych łąkach zmiennowilgotnych na Wyspie Sidły - ćwiczenia florystyczne oraz dyskusja nt. działań ochronnych w trudniejszych obiektach.

Warsztaty entomologiczne - W Kaszubskim Parku kontynuowana jest inwentaryzacja łąk podmokłych pod kątem cennych gatunków motyli i ważek na łąkach podmokłych, dlatego też na terenie Parku zostały zorganizowane dla pracowników Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych warsztaty entomologiczne pt. „ Motyle i ważki łąk podmokłych”. Prowadzącym warsztaty był pan mgr Grzegorz Jędro , który już trzeci rok zajmuje się inwentaryzowaniem łąk podmokłych na terenie Parku. W pierwszym dniu warsztatów uczestnicy zapoznali się z przebiegiem i wynikami wykonanych inwentaryzacji przez pana Jędro a następnie wysłuchali wykładu na temat budowy, rozwoju, rozmnażania oraz rodzaju siedlisk dla poszczególnych gatunków motyli i ważek. Kolejny dzień warsztatów to praca w terenie. Pogoda dopisała więc uczestnicy warsztatów uczyli się samodzielnie łapania owadów tak aby nie zrobić im krzywdy oraz rozpoznawania złowionych egzemplarzy. W czasie poszukiwań osobników do rozpoznawania udało nam się zaobserwować niezwykle cenny gatunek ważki – iglice małą (*Nehalennia speciosa*). Jest to gatunek ważki objęty ochroną gatunkową ze strefą ochronną 100 m. Zaobserwowaliśmy również w naturalnym siedlisku dostojkę eunomię (*Boloria eunomia*) gatunek motyla, którego nie notowano od wielu lat w północno-zachodniej części Polski.

Celem zorganizowania warsztatów entomologicznych w Kaszubskim Parku Krajobrazowym i Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Szymbarku było pogłębienie wiedzy entomologicznej z zakresu motyli i ważek przez pracowników Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych oraz zapoznanie się z metodyką wykonywania inwentaryzacji i monitoringu z zakresu entomologii.

W ramach zadania „warsztaty ...” zostało również opłacone wyżywienie pracowników PZPK podczas warsztatów „Makrobentos rzeczny” w Zaborskim Parku Krajobrazowym.

W ramach zadania „**Promocja Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych**” został wydany drukiem album „Rzeki Pomorza” w nakładzie 2 000 egzemplarzy, został zakupiony album „Trójmiejski Park Krajobrazowy – Cztery Pory Roku” – 50 egzemplarzy.

W ramach promocji została wsparta największa edukacyjna akcja plenerowa – Bioróżnorodność – poznaj by zachować! W ramach akcji zostały wykonane koszulki dla wszystkich edukatorów, transport materiałów edukacyjnych, promocja w Radiu Gdańsk oraz przeprowadzenie plenerowych warsztatów edukacyjnych „Hotelik tarło”.

W ramach tego zadania został zakupiony aparat fotograficzny wraz z obiektywami. Służy on pracownikom PZPK wykonywaniu fotografii zarówno dokumentacyjnej jak i profesjonalnych zdjęć służących promocji PZPK.

W ramach szkoleń pracowników został opłacony udział oraz egzamin jednego pracownika, Pani Elwiry Ahmad w Kursie inspektora drzew. Pani Ahmad jest jedyną osobą w PZPK, która prowadzi wizje terenowe oraz przygotowuje opinie do wydania decyzji o wycince drzew dla Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.